Byla Nr. 10/2017

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ PARTIJŲ ĮSTATYMO 21 STRAIPSNIO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2019 m. birželio 7 d. Nr. KT17-N8/2019

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53^1 straipsniais, Teismo posėdyje 2019 m. gegužės 28 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 10/2017 pagal pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-11/2017 ištirti, ar konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams neprieštarauja Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) 21 straipsnis tiek, kiek jame, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad kai tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta nauji Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti yra paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I
Pareiškėjo argumentai

1. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – ir VRK) 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimo Nr. Sp-278 „Dėl 2016 m. antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti dydžio nustatymo“ (toliau – 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimas Nr. Sp-278) panaikinimo ir įpareigojimo VRK priimti naują sprendimą. VRK, vadovaudamasi *inter alia* Politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) (toliau – ir Politinių partijų įstatymas) 21 straipsniu, priėmė minėtą sprendimą, kuriuo paskirstė 2016 metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti, be kita ko, pagal 2012 metų Seimo rinkimų rezultatus. Administracinėje byloje prašoma panaikinti šį sprendimą ir įpareigoti VRK priimti naują sprendimą, kuriuo nurodyto laikotarpio valstybės biudžeto asignavimai būtų nustatyti ne pagal 2012 metų, o pagal 2016 metų Seimo rinkimų rezultatus.

Pažymėtina, kad 2016 m. spalio 9 d. įvykusių Seimo rinkimų rezultatus VRK patvirtino 2016 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. Sp-270 „Dėl 2016-10-09 Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rezultatų nustatymo ir paskelbimo“. Remiantis Lietuvos Respublikos Prezidento 2016 m. lapkričio 2 d. dekretu Nr. 1K-787 „Dėl naujai išrinkto Lietuvos Respublikos Seimo pirmojo posėdžio sušaukimo“, naujai išrinkto Seimo pirmasis posėdis įvyko 2016 m. lapkričio 14 d. (t. y. jau po VRK 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimo Nr. Sp-278 priėmimo) ir būtent šią dieną, t. y. 2016 m. lapkričio 14 d., nutrūko 2012 metais išrinktų Seimo narių įgaliojimai. Todėl VRK 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimu Nr. Sp-278 valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti ir buvo paskirstyti, be kita ko, kaip minėta, pagal 2012 metų, o ne pagal 2016 metų Seimo rinkimų rezultatus.

Kilus abejonėms dėl Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitikties Konstitucijai, Vilniaus apygardos administracinis teismas sustabdė administracinės bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą.

2. Pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo abejonės dėl Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitikties Konstitucijai grindžiamos šiais argumentais.

2.1. Pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalį politinių partijų teisė į valstybės biudžeto asignavimus, be kita ko, siejama su paskutinių rinkimų rezultatais ir Seimo narių įgaliojimų turėjimu. Pagal ginčijamą teisinį reguliavimą šios faktinės aplinkybės turi būti nustatomos sprendimo dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms priėmimo dieną. VRK turi teisę tokį sprendimą priimti per laikotarpį, prasidedantį gavus Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išvadą, kad politinės partijos narių skaičius atitinka įstatymo reikalavimus, ir pasibaigiantį ne vėliau kaip lapkričio 15 dieną; iki šios datos nustatyto dydžio valstybės biudžeto antrojo pusmečio asignavimai turi būti pervesti į politinių partijų valstybės biudžeto asignavimų sąskaitas.

2.2. Taigi Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyto laikotarpio, per kurį VRK turi priimti sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms ir pervesti šiuos asignavimus, pradžia nėra apibrėžta konkrečia data, bet yra nustatytas galutinis terminas, kuris pasibaigia ne vėliau kaip lapkričio 15 dieną. Tačiau, pasak pareiškėjo, šiame straipsnyje nėra nustatyta, kad valstybės biudžeto asignavimai apskaičiuojami atsižvelgiant į tai, kad tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta nauji Seimo rinkimai, netenka galios ankstesnių Seimo rinkimų rezultatai, baigiasi ankstesniuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai ir prasideda naujuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai.

Vadinasi, Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nėra nustatyta, kad tokiu atveju, kai įvyksta nauji Seimo rinkimai, atitinkamų biudžetinių metų valstybės biudžeto asignavimai turi būti paskirstomi proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui. Iš šių pareiškėjo argumentų matyti, kad tam valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms pusmečiui, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, pasak jo, yra būtinas specialus teisinis reguliavimas, pagal kurį nuo tos dienos, kai prasideda naujuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai, paskirstant to pusmečio valstybės biudžeto asignavimus būtų atsižvelgiama ir į naujų Seimo rinkimų galiojančius rezultatus. Pasak pareiškėjo, nenustačius tokio teisinio reguliavimo, yra legislatyvinė omisija, t. y. teisės spraga, kurią draudžia Konstitucija, nes atitinkamas teisinis reguliavimas privalo būti nustatytas būtent šiame įstatyme (tame jo straipsnyje).

2.3. Pareiškėjas taip pat pažymi, kad, nesant minėto teisinio reguliavimo, sukuriama politinių partijų interesų priešprieša, suponuojamas atsitiktinumas ir savivalė, galimybė VRK piktnaudžiauti savo diskrecija priimant minėtą sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo, žinant, kad nuo jos sprendimo priėmimo dienos priklausys, kurios politinės partijos gaus finansavimą ir koks bus šio finansavimo dydis. Pasak pareiškėjo, jo nurodyta legislatyvinė omisija neatitinka konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principų.

II

Suinteresuoto asmens atstovų argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Seimo atstovų Seimo kanceliarijos Teisės departamento Viešosios teisės skyriaus vyresniųjų patarėjų Onos Buišienės ir Prano Žukausko rašytiniai paaiškinimai. Juose teigiama, kad Politinių partijų įstatymo 21 straipsnis neprieštarauja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens Seimo atstovų pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Pareiškėjo keliama ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyto teisinio reguliavimo problema yra susijusi su įstatymo taikymu, o ne su legislatyvine omisija.

Politinių partijų, be kita ko, dalyvavusių rinkimų politinėje kampanijoje, finansavimo teisėtumo ir skaidrumo, šio finansavimo nuolatinės stebėsenos ir kontrolės reikalavimai kyla iš konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principų. VRK, kaip valstybės biudžeto asignavimų politinėms partijoms atskiros biudžeto programos vykdytoja, yra saistoma šių konstitucinių principų, taigi ji privalo jai patikėtus valstybės biudžeto asignavimus naudoti atsakingai ir racionaliai.

3.2. Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio nuostatos turi būti vertinamos Politinių partijų įstatyme ir Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) (toliau – ir Politinių kampanijų finansavimo įstatymas) nustatyto visuminio teisinio reguliavimo kontekste.

3.2.1. Pagal Politinių partijų įstatymą valstybės biudžeto asignavimai skiriami tik toms politinėms partijoms, kurios atitinka šiuos joms nustatytus kriterijus: įstatymų nustatyta tvarka yra įregistruotos Juridinių asmenų registre; atitinka įstatymų reikalavimus dėl politinės partijos narių skaičiaus; joms nėra pradėta pertvarkymo arba likvidavimo procedūra; yra gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose Seimo, savivaldybių tarybų rinkimuose, rinkimuose į Europos Parlamentą, pagal kurių rezultatus paskirstomi valstybės biudžeto asignavimai (21 straipsnio 1, 2 dalys). Be to, pagal Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalį politinei partijai, šiurkščiai pažeidusiai Politinių partijų įstatymą arba padariusiai šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą, VRK sprendimu iki dvejų metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos valstybės biudžeto asignavimai neskiriami.

3.2.2. Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje įtvirtinti terminai, iki kada Teisingumo ministerija privalo VRK pateikti pažymą apie politinių partijų atitiktį įstatymų reikalavimams dėl politinės partijos narių skaičiaus (ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 1 dienos ir lapkričio 1 dienos), o 21 straipsnio 5 dalyje nurodyti valstybės biudžeto asignavimų skyrimo politinėms partijoms ir pervedimo į jų sąskaitas terminai (ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir lapkričio 15 dienos) nustatyti atsižvelgiant į politinės kampanijos baigiamojo (ataskaitų) laikotarpio trukmę, kuri, pasak suinteresuoto asmens atstovų, pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 4 straipsnio 3 dalį prasideda rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dieną ir baigiasi praėjus 100 dienų nuo šios dienos.

Taigi tik praėjus 100 dienų nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos terminui VRK turi realią galimybę įvertinti politinės partijos, dalyvavusios rinkimų politinėje kampanijoje ir gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus rinkimuose, finansavimo teisėtumą ir skaidrumą, taip pat tų politinių partijų atitiktį įstatymuose nustatytiems reikalavimams.

3.2.3. Vadinasi, VRK sprendimus skirti valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti privalo priimti tik nustačiusi, kad politinės partijos atitinka minėtus Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytus kriterijus ir kad nėra šiurkščiai pažeidusios Politinių partijų įstatymo, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo. Atsižvelgiant į politinės kampanijos baigiamojo (ataskaitų) laikotarpio pabaigos terminą (100 dienų po galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo dienos), akivaizdu, kad tais metais, kuriais įvyksta Seimo rinkimai, VRK iki antrojo pusmečio pabaigos neturi galimybės įvertinti politinės partijos vykdytos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo teisėtumo ir skaidrumo, taigi negali objektyviai nustatyti, ar tuose Seimo rinkimuose ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus, gavusi politinė partija atitinka visus įstatymų nustatytus, *inter alia* jos politinės kampanijos finansavimo teisėtumo, reikalavimus, kad gautų minėtus valstybės biudžeto asignavimus.

3.2.4. Valstybės biudžeto asignavimų, kurie gali būti skiriami politinių partijų veiklai finansuoti, bendra suma nustatoma valstybės biudžetinių metų pabaigoje Seimui tvirtinant valstybės biudžetą, kuris pagal Konstitucijos 131 straipsnį turi būti patvirtintas iki naujųjų biudžetinių metų pradžios. Jeigu ginčijamame įstatyme būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį tais metais, kuriais įvyksta Seimo rinkimai, antrojo pusmečio finansavimas politinėms partijoms būtų nustatytas proporcingai tą pusmetį trukusiems Seimo narių įgaliojimams, rengiant, svarstant ir tvirtinant valstybės biudžetą šio finansavimo, priklausančio nuo būsimų Seimo rinkimų rezultatų, nebūtų įmanoma planuoti. Toks teisinis reguliavimas nederėtų su Konstitucijoje nustatytais valstybės biudžeto sudarymo ir tvirtinimo principais, neatitiktų konstitucinio atsakingo valdymo principo.

3.2.5. Pagal Politinių partijų įstatyme, *inter alia* jo 21 straipsnio 4 dalies 3 punkte, nustatytą teisinį reguliavimą iš valstybės biudžeto politinėms partijoms skiriamas finansavimas pagal konkrečių Seimo rinkimų rezultatus skaičiuojamas aštuonis pusmečius, t. y. ketverius biudžetinius metus, kurie atitinka ketverių metų Seimo kadenciją. Nustačius teisinį reguliavimą, kuris, pasak pareiškėjo, nėra nustatytas, t. y. Seimo rinkimų metais kalendorinį pusmetį suskaidžius į dalis, bendra valstybės biudžeto asignavimų skyrimo (atsižvelgiant į konkrečius Seimo rinkimų rezultatus) politinėms partijoms trukmė būtų ta pati, o bendra finansavimo suma nesikeistų. Todėl politinių partijų teisės ir teisėti lūkesčiai gauti valstybės finansavimą išliktų nepakitę.

III

Byloje gauta medžiaga

4. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gautos VRK pirmininkės Lauros Matjošaitytės, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros vedėjo doc. dr. Haroldo Šinkūno rašytinės nuomonės, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanės prof.

dr. Lyros Jakulevičienės pateikta Viešosios teisės instituto prof. dr. Eglės Bilevičiūtės parengta rašytinė nuomonė.

4.1. VRK pirmininkė L. Matjošaitytė paaiškino, kad VRK, vykdydama jai įstatymų pavestas funkcijas, vadovaudamasi Politinių partijų įstatymo 20, 21 straipsniais, Lietuvos Respublikos 2016 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, atsižvelgusi į Teisingumo ministerijos 2016 m. spalio 5 d. raštą Nr. (1.18)7R-7633 „Dėl politinių partijų narių sąrašų“ ir įvertinusi tai, kad buvo visos būtinos teisinės prielaidos apskaičiuoti ir išmokėti 2016 metų antrojo pusmečio dotaciją, 2016 m. lapkričio 9 d. sprendė klausimą dėl 2016 metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti dydžio nustatymo. Pasak jos, atsižvelgusi į tai, kad šio klausimo svarstymo metu nebuvo pasibaigę 2012–2016 metų kadencijos Seimo narių įgaliojimai, VRK balsų dauguma 2016 m. lapkričio 9 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-278 „Dėl 2016 m. antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti dydžio nustatymo“, kuriuo, vadovaudamasi 2012 metais įvykusių Seimo rinkimų rezultatais, politinėms partijoms paskirstė 2016 metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus. VRK pirmininkės nuomonėje taip pat nurodyta, kad, VRK narių nuomonėms išsiskyrus, tuometinis VRK pirmininkas ir trys nariai dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pateikė atskirąją nuomonę, kurioje pažymėjo, kad 2016 metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms turėjo būti skirstomi vadovaujantis 2016 metų Seimo rinkimų rezultatais.

L. Matjošaitytės teigimu, šiuo metu nėra specialaus valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo tais atvejais, kai sprendimas priimamas patvirtinus naujų Seimo rinkimų rezultatus, bet nepasibaigus ankstesnės kadencijos Seimo narių įgaliojimams, teisinio reguliavimo. Pasak jos, valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo teisinis reguliavimas turi atitikti konstitucinį teisinės valstybės principą, t. y. turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, negali kelti dviprasmybių ar turėti spragų, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, neturi būti nuostatų, kurios suteiktų galimybę normas interpretuoti subjektyviai.

4.2. Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės instituto prof. dr. E. Bilevičiūtė teigia, kad ginčijamas teisinis reguliavimas yra neaiškus, neapibrėžtas, todėl prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

4.3. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros vedėjas doc. dr. H. Šinkūnas taip pat *inter alia* teigia, kad ginčijamas teisinis reguliavimas yra neaiškus, neapibrėžtas, todėl prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui. Be to, pasak jo, ginčijamas teisinis reguliavimas neatitinka ir iš Konstitucijos 128 straipsnio 1 dalies kylančių valstybės biudžeto lėšų naudojimo reglamentavimo reikalavimų.

konstatuoja:

I

Tyrimo ribos

5. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Politinių partijų įstatymo 21 straipsnis tiek, kiek jame, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad kai tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta nauji Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti yra paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir apskaičiuojami proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui.

5.1. Pareiškėjas savo abejones dėl Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitikties Konstitucijai grindžia tuo, kad, jame nustačius laikotarpį, per kurį VRK turi priimti sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo ir jų pervedimo politinėms partijoms (kurio pradžia nėra apibrėžta konkrečia data, bet yra nustatytas galutinis terminas, iki kada VRK privalo priimti minėtą sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo), nenustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta nauji Seimo rinkimai, atitinkamo biudžetinių metų laikotarpio valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms turi būti paskirstomi proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui.

Taigi pareiškėjas kelia legislatyvinės omisijos klausimą, t. y. ginčija ne Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad jame, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta to, kas, jo nuomone, pagal Konstituciją turėtų būti nustatyta, t. y. kad tam valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms pusmečiui, per kurį įvyksta eiliniai Seimo rinkimai, būtinas specialus teisinis reguliavimas, pagal kurį nuo tos dienos, kai prasideda naujuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai, paskirstant to pusmečio valstybės biudžeto asignavimus būtų atsižvelgiama ir į naujų Seimo rinkimų galiojančius rezultatus.

5.2. Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 2, 3 dalyse nustatyta:

„2. Valstybės biudžeto asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti paskirstomi toms šio straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus atitinkančioms politinėms partijoms, kurios yra gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose Seimo, savivaldybių tarybų rinkimuose, rinkimuose į Europos Parlamentą, pagal kurių rezultatus paskirstomi šie valstybės biudžeto asignavimai.

3. Valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti yra paskirstomi pagal Seimo, savivaldybių tarybų rinkimų, rinkimų į Europos Parlamentą (pakartotinių, naujų rinkimų ir pakartotinio balsavimo), kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nėra nutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta buvo užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus:

1) paskutinių Seimo, savivaldybių tarybų rinkimų, rinkimų į Europos Parlamentą daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Tuo atveju, kai keltų kandidatų sąrašas yra koalicinis, gautų balsų skaičius politinėms partijoms paskirstomas proporcingai koaliciniame sąraše esančių kandidatų skaičiui;

<...>“

5.3. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pareiškėjas ginčija Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitiktį Konstitucijai tiek, kiek jame, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad kai tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta nauji eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta minėti Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti yra paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui.

Taigi pareiškėjas ginčija Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitiktį Konstitucijai tiek, kiek pagal jame nustatytą teisinį reguliavimą valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi tam pusmečiui, per kurį įvyksta eiliniai Seimo rinkimai. Atitikties kitų rinkimų, nurodytų Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 2, 3 dalyse, t. y. savivaldybių tarybų rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą, aspektu pareiškėjas šioje konstitucinės justicijos byloje neginčija.

Vadinasi, Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitiktis Konstitucijai tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta nauji savivaldybių tarybų rinkimai ir rinkimai į Europos Parlamentą, atitinkamo biudžetinių metų laikotarpio valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms turi būti paskirstomi proporcingai pagal savivaldybių tarybų rinkimų, rinkimų į Europos Parlamentą galiojančius rezultatus ir atitinkamai pagal savivaldybių tarybų narių, Europos Parlamento narių turimus įgaliojimus, nėra tyrimo dalykas šioje konstitucinės justicijos byloje.

5.4. Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tirs, ar Konstitucijai neprieštarauja Politinių partijų įstatymo 21 straipsnis tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus.

II

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

6. Seimas 2013 m. lapkričio 26 d. priėmė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė Politinių partijų įstatymą (1990 m. rugsėjo 25 d.

redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) ir jį išdėstė nauja redakcija. Vėliau Politinių partijų įstatymas (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir papildomas.

7. Politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) 21 straipsnyje „Valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydžio apskaičiavimo, paskirstymo ir mokėjimo tvarka“, kurio atitiktį Konstitucijai prašoma ištirti šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„1. Politinės partijos, kurios įstatymų nustatyta tvarka įregistruotos Juridinių asmenų registre ir atitinka įstatymų reikalavimus dėl politinės partijos narių skaičiaus ir kurioms nėra pradėta pertvarkymo arba likvidavimo procedūra, turi teisę į valstybės biudžeto asignavimus politinės partijos veiklai finansuoti.

2. Valstybės biudžeto asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti paskirstomi toms šio straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus atitinkančioms politinėms partijoms, kurios yra gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose Seimo <...> rinkimuose <...>, pagal kurių rezultatus paskirstomi šie valstybės biudžeto asignavimai.

3. Valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti yra paskirstomi pagal Seimo <...> rinkimų <...> (pakartotinių, naujų rinkimų ir pakartotinio balsavimo), kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nėra nutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta buvo užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus:

1) paskutinių Seimo <...> rinkimų <...> daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Tuo atveju, kai keltų kandidatų sąrašas yra koalicinis, gautų balsų skaičius politinėms partijoms paskirstomas proporcingai koaliciniame sąraše esančių kandidatų skaičiui;

2) paskutinių Seimo rinkimų, paskutinių pakartotinių rinkimų, paskutinių naujų rinkimų vienmandatėse rinkimų apygardose. Jeigu kandidatą iškėlė kelios politinės partijos, kandidato gauti balsai po lygiai paskirstomi jį iškėlusioms politinėms partijoms;

3) paskutinio pakartotinio balsavimo vienmandatėse Seimo rinkimų apygardose. Jeigu pakartotinis balsavimas, išrinkus Seimo narį rinkimuose, pakartotiniuose rinkimuose ar naujuose rinkimuose, nebuvo rengiamas, tai vietoj pakartotinio balsavimo rezultatų imami paskutiniai rinkimų, pakartotinių rinkimų ar naujų rinkimų rezultatai šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje. Jeigu kandidatą iškėlė kelios politinės partijos, kandidato gauti balsai po lygiai paskirstomi jį iškėlusioms politinėms partijoms.

4. Valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydis, skiriamas politinei partijai, nustatomas šia tvarka:

1) sumuojant tik rinkėjų balsus, paduotus už tų politinių partijų, kurioms pagal šio straipsnio 2 dalį gali būti skiriami valstybės biudžeto asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti, kandidatus, nustatomas visų balsų skaičius;

2) vieno rinkėjo balso pusės metų finansinis koeficientas nustatomas pusę valstybės biudžeto asignavimų, skirtų politinės partijos veiklai finansuoti, dalijant iš visų rinkėjų balsų skaičiaus;

3) politinei partijai skiriami valstybės biudžeto pusmetiniai asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti nustatomi vieno rinkėjo balso pusės metų finansinį koeficientą padauginus iš rinkėjų, padavusių savo balsus už šios politinės partijos kandidatus, balsų skaičiaus.

5. Politinei partijai skiriamą valstybės biudžeto asignavimų, skirtų politinės partijos veiklai finansuoti, dydį šiame straipsnyje nustatyta tvarka nustato Vyriausioji rinkimų komisija ir ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir lapkričio 15 dienos perveda į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą.“

7.1. Taigi, apibendrinant pareiškėjo ginčijamą Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad jame nustatyti atitinkami kriterijai ir sąlygos, kuriuos turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti, *inter alia*:

– politinė partija turėjo atitikti šiuos kriterijus: turėjo būti registruota Juridinių asmenų registre, turėti įstatymų reikalaujamą skaičių narių, nebūti pertvarkoma arba likviduojama (1dalis);

– ji taip pat turėjo atitikti šias sąlygas: turėjo būti gavusi ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų paskutiniuose Seimo rinkimuose, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, ir tokių rinkimų rezultatai yra galiojantys (2, 3 dalys).

7.2. Be to, ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyta ir valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydžio nustatymo tvarka, šį dydį įgaliotas nustatyti subjektas, šiuo atveju VRK, taip pat terminai, iki kurių VRK privalėjo pervesti šiuos asignavimus į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą, – atitinkamai ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos (4, 5 dalys).

8. Šiame kontekste paminėtina ir Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta dar viena sąlyga, kurią taip pat turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti, t. y. jeigu VRK pripažįsta, kad politinė partija šiurkščiai pažeidė šį įstatymą arba padarė šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą, šiai partijai VRK sprendimu iki dvejų metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos valstybės biudžeto asignavimai neskiriami.

Taigi, apibendrinant ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje ir šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, darytina išvada, kad VRK turėjo teisę valstybės biudžeto asignavimus politinės partijos veiklai finansuoti skirti tik toms politinėms partijoms, kurios atitiko Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytus kriterijus ir sąlygas, kartu ir šio

įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatytą sąlygą, kad atitinkama politinė partija neturi būti šiurkščiai pažeidusi Politinių partijų įstatymo arba padariusi šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo.

9. Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytas ginčijamas teisinis reguliavimas šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiais aspektais aiškintinas Politinių partijų įstatymo nuostatų ir kito su juo susijusio teisinio reguliavimo kontekste.

9.1. Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytas vienas iš kriterijų, kurį, kaip minėta, turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti, t. y. reikalavimas dėl politinės partijos narių skaičiaus, aiškintinas kitų Politinių partijų įstatymo nuostatų, kuriomis reguliuojami santykiai, susiję su politinių partijų narių sąrašų patikrinimu ir jų pateikimu VRK, kontekste.

9.1.1. Pagal Politinių partijų įstatymo 5 straipsnio 3 dalį politinei partijai įsteigti būtina, kad ji Lietuvos Respublikoje turėtų ne mažiau kaip du tūkstančius steigėjų. Pagal Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalį (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija), galiojusią pareiškėjo ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) galiojimo metu, politinės partijos privalėjo kiekvienais metais ne vėliau kaip iki kovo 1 dienos ir spalio 1 dienos Vyriausybės nustatyta tvarka pateikti Teisingumo ministerijai savo politinės partijos narių sąrašą, o Teisingumo ministerija privalėjo patikrinti politinių partijų narių sąrašus ir ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 1 dienos ir lapkričio 1 dienos VRK pranešti, ar politinės partijos narių skaičius atitinka šio įstatymo reikalavimus.

Pagal Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 3 dalį apie politinių partijų atitiktį įstatymų reikalavimams dėl politinės partijos narių skaičiaus Teisingumo ministerija turėjo ne vėliau kaip iki minėtų datų (atitinkamai iki kiekvienų metų balandžio 1 dienos ir iki lapkričio 1 dienos) VRK pateikti pažymą.

Ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su nustatytuoju šio įstatymo 8 straipsnio 8 dalyje (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija), 20 straipsnio 3 dalyje, pažymėtina, kad Teisingumo ministerija pažymą apie politinių partijų atitiktį įstatymų reikalavimams dėl politinės partijos narių skaičiaus VRK privalėjo pateikti du kartus per metus per įstatyme nustatytą laikotarpį, bet ne vėliau kaip atitinkamai iki balandžio 1 dienos ir iki lapkričio 1 dienos. Tačiau Teisingumo ministerija tai padaryti galėjo tik iš politinių partijų gavusi duomenis apie jų narių skaičių, kuriuos politinės partijos turėjo jai pateikti atitinkamai ne vėliau kaip iki kovo 1 dienos ir iki spalio 1 dienos.

Taigi pagal ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytą ir minėtą su juo susijusį teisinį reguliavimą balandžio 1 diena ir lapkričio 1 diena buvo vėliausi įstatyme

nustatyti terminai, iki kurių Teisingumo ministerija privalėjo VRK pateikti pažymą apie tai, ar politinės partijos narių skaičius atitiko įstatymo nustatytus reikalavimus.

9.1.2. Šiame kontekste paminėtina, kad Seimas 2019 m. sausio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo Nr. I-606 preambulės, 1, 2, 3, 4, 5, 8 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymą (toliau – Politinių partijų įstatymo pakeitimo įstatymas), kuris (su jame nurodyta išimtimi) įsigaliojo 2019 m. kovo 1 d.

9.1.2.1. Politinių partijų įstatymo pakeitimo įstatymo 6 straipsniu pakeistas Politinių partijų įstatymo 5 straipsnis (su 2014 m. lapkričio 6 d. pakeitimais), tačiau jo 3 dalyje nustatytas reikalavimas, jog politinei partijai įsteigti būtina, kad ji Lietuvos Respublikoje turėtų ne mažiau kaip du tūkstančius steigėjų, nepakito.

Politinių partijų įstatymo pakeitimo įstatymo 7 straipsniu pakeista Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalis (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija), o 8 straipsniu Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 3 dalis pripažinta netekusia galios.

Pagal Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalį (2019 m. sausio 15 d. redakcija) politinė partija privalo kiekvienais metais ne vėliau kaip iki kovo 1 dienos ir spalio 1 dienos Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka pateikti Teisingumo ministerijai savo politinės partijos narių sąrašą; Teisingumo ministerija patikrina politinių partijų narių sąrašus ir ne vėliau kaip iki kiekvienų metų kovo 10 dienos ir spalio 10 dienos Vyriausiajai rinkimų komisijai praneša, ar politinės partijos narių skaičius atitinka šio įstatymo reikalavimus.

9.1.2.2. Šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu palyginus Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalyje (2019 m. sausio 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju 8 straipsnio 8 dalyje (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija) pažymėtina, kad terminai, iki kurių politinės partijos privalo (privalėjo) kiekvienais metais pateikti Teisingumo ministerijai savo politinės partijos narių sąrašą, nepakito, t. y. liko tie patys terminai, atitinkamai kovo 1 diena ir spalio 1 diena.

Kartu pažymėtina, kad vis dėlto pagal Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalį (2019 m. sausio 15 d. redakcija) sutrumpėjo terminai, vėliausiai iki kada Teisingumo ministerija privalo patikrinti politinių partijų narių sąrašus ir VRK pranešti, ar politinės partijos narių skaičius atitinka Politinių partijų įstatymo reikalavimus: vietoj ankstesnių terminų – kiekvienų metų balandžio 1 dienos ir lapkričio 1 dienos nustatyti trumpesni terminai – atitinkamai kovo 10 diena ir spalio 10 diena.

9.2. Kaip minėta, ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti paskirstymo politinėms partijoms viena iš sąlygų, pagal kurią šie asignavimai galėjo būti paskirstyti tik toms šio straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus atitinkančioms politinėms partijoms, kurios yra gavusios ne mažiau kaip

3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus nurodytuose rinkimuose, *inter alia* Seimo rinkimuose, pagal kurių rezultatus paskirstomi šie valstybės biudžeto asignavimai.

9.3. Minėta ir tai, kad Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje, be kita ko, nustatyta dar viena valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti sąlyga – tai, kad minėti valstybės biudžeto asignavimai paskirstomi politinėms partijoms pagal Seimo rinkimų (pakartotinių, naujų rinkimų ir pakartotinio balsavimo), kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus:

1) paskutinių, be kita ko, Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje;

2) paskutinių Seimo rinkimų, paskutinių pakartotinių rinkimų, paskutinių naujų rinkimų vienmandatėse rinkimų apygardose;

3) paskutinio pakartotinio balsavimo vienmandatėse Seimo rinkimų apygardose. Jeigu pakartotinis balsavimas, išrinkus Seimo narį rinkimuose, pakartotiniuose rinkimuose ar naujuose rinkimuose, nebuvo rengiamas, tai vietoj pakartotinio balsavimo rezultatų imami paskutiniai rinkimų, pakartotinių rinkimų ar naujų rinkimų rezultatai šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje.

Taigi ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi pagal paskutinių Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir vienmandatėse rinkimų apygardose rezultatus esant šioms dviem sąlygoms: pirma, paskutinių rinkimų rezultatai turėjo būti galiojantys ir, antra, tokiuose rinkimuose išrinktų kandidatų įgaliojimai turėjo būti nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų.

9.3.1. Ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas kito susijusio teisinio reguliavimo, kuriuo nustatytas Seimo rinkimų rezultatų galiojimas, kontekste.

9.3.1.1. Šiame kontekste paminėtinas Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas (2000 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) (toliau – Seimo rinkimų įstatymas), pagal kurio 1 straipsnį Seimo nariai renkami ketveriems metams vienmandatėse ir daugiamandatėje rinkimų apygardose, remiantis visuotine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu tiesioginiuose mišrios sistemos rinkimuose.

Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnyje (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) *inter alia* nustatyta, kad eiliniai Seimo rinkimai rengiami Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais spalio mėnesio antrą sekmadienį (2 dalis); naujo Seimo rinkimų diena yra diena, kada balsuojama daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir pirmajame rinkimų ture vienmandatėse rinkimų apygardose; rinkimų diena yra ir pakartotinio balsavimo diena (5 dalis (2015 m. gegužės 14 d. redakcija)).

Pagal Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio „Rinkimų rezultatų nustatymas vienmandatėse rinkimų apygardose“ 3 dalį (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), jeigu rinkimuose dalyvavo daugiau kaip du kandidatai ir pagal šio straipsnio 2 dalį Seimo narys nebuvo išrinktas, po dviejų savaičių nuo rinkimų dienos rengiamas pakartotinis balsavimas, kuriame dalyvauja du kandidatai, gavę daugiausia balsų; pakartotinio balsavimo datą VRK paskelbia kartu su rinkimų rezultatais.

9.3.1.2. Šiame kontekste pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį, kaip minėta, pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose vyksta po dviejų savaičių nuo Seimo rinkimų dienos, nebuvo keičiamas ir galioja iki šiol. Kaip rodo VRK skelbiami vieši Seimo rinkimų rezultatų duomenys, šio Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) nustatyto teisinio reguliavimo pagrindu besiklostančioje eilinių Seimo rinkimų praktikoje nebuvo atvejų, kad šie rinkimai būtų įvykę be pakartotinio balsavimo bent dalyje vienmandačių rinkimų apygardų, t. y. pakartotinis balsavimas vyko surengus visus – 2004 m. spalio 10 d., 2008 m. spalio 12 d., 2012 m. spalio 14 d., 2016 m. spalio 9 d. – eilinius Seimo rinkimus.

Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje būtent pakartotinio balsavimo vienmandatėse rinkimų apygardose, vykstančio po dviejų savaičių nuo nustatytos eilinių Seimo rinkimų dienos (Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio 3 dalis (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija)), data turi esminę reikšmę aiškinant ginčijamą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą.

Paminėtina, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 92 straipsnį pakartotiniai rinkimai vyksta rinkimų apygardose, kuriose rinkimai neįvyko ar pripažinti negaliojančiais (1 dalis); pakartotiniai rinkimai rengiami ne vėliau kaip po pusės metų, o po neįvykusių pakartotinių rinkimų – ne vėliau kaip po metų (2 dalis).

9.3.1.3. Šiame kontekste paminėtinas Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas, kuriame *inter alia* konstatuota, kad eiliniai Seimo rinkimai pagal Konstitucijos 57 straipsnio 1 dalį vyksta spalio mėnesio antrą sekmadienį (t. y. nuo spalio 8 iki 14 dienos). Taigi pakartotinis balsavimas, kuris vyksta po dviejų savaičių nuo rinkimų dienos, vyksta spalio mėnesio ketvirtą sekmadienį (t. y. nuo spalio 22 iki 28 dienos).

9.3.1.4. Taigi, apibendrinant Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalyje, 5 dalyje (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), 92 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad eiliniai Seimo rinkimai, kurie rengiami tiksliai įstatyme nustatytą dieną, t. y. Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais spalio mėnesio antrą sekmadienį (t. y. nuo spalio 8 iki 14 dienos), baigiasi po dviejų savaičių nuo šios nustatytos dienos, t. y. spalio mėnesio ketvirtą sekmadienį (t. y. nuo spalio 22 iki 28 dienos), kai, esant pagrindui, įvyksta pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose, išskyrus atvejus, kai rinkimų apygardose rengiami pakartotiniai rinkimai.

9.3.1.5. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste aktualus ir Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnis „Rinkimų galutinių rezultatų nustatymas ir paskelbimas“ (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), kuriame nustatyta:

„1. Rinkimų galutinius rezultatus, išnagrinėjusi visus skundus ir nustačiusi visus rinkimų rezultatus apygardoje, taip pat ir rinkėjų, balsavusių užsienyje ir laivuose balsus, nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Rinkimų galutinių rezultatų nustatymu rinkimų apygardoje yra laikomas ir šio įstatymo 91 straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais priimtas Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas.

2. Rinkimų galutinius rezultatus ne vėliau kaip per 7 dienas nuo balsavimo daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir pirmajame rinkimų ture vienmandatėse rinkimų apygardose dienos oficialiai skelbia Vyriausioji rinkimų komisija. Jei renkant naują Seimą yra rengiamas pakartotinis balsavimas, rinkimų galutiniai rezultatai daugiamandatėje rinkimų apygardoje bei tose vienmandatėse rinkimų apygardose, kuriose buvo rengiamas pakartotinis balsavimas, oficialiai skelbiami ne vėliau kaip per 7 dienas nuo pakartotinio balsavimo dienos. Rinkimų galutinius rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija skelbia savo interneto svetainėje. <...>“

Taigi pagal Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą galutinius Seimo rinkimų rezultatus nustato ir ne vėliau kaip per 7 dienas atitinkamai nuo balsavimo daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir pirmajame rinkimų ture vienmandatėse rinkimų apygardose dienos ir nuo pakartotinio balsavimo jose dienos juos oficialiai paskelbia VRK savo interneto svetainėje.

Vadinasi, šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą VRK nustatyti ir oficialiai paskelbti Seimo rinkimų galutiniai rezultatai laikytini galiojančiais rinkimų rezultatais.

9.3.1.6. Kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalyje, 5 dalyje (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), 92 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą eiliniai Seimo rinkimai, kurie rengiami Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais konkrečiai nustatytą dieną – spalio mėnesio antrą sekmadienį (t. y. nuo spalio 8 iki 14 dienos), baigiasi po dviejų savaičių nuo šios nustatytos dienos, t. y. spalio mėnesio ketvirtą sekmadienį (t. y. nuo spalio 22 iki 28 dienos), kai, esant pagrindui, įvyksta pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose. Taigi Seimo rinkimų, kurie rengiami spalio mėnesio antrą sekmadienį, galutiniai rezultatai turi būti oficialiai paskelbti ne vėliau kaip per 7 dienas po minėtų rinkimų, jei nerengiamas pakartotinis balsavimas, ir tai pagal minėtą teisinį reguliavimą gali įvykti laikotarpiu tarp spalio 9 ir 21 dienų. Šiuo atveju anksčiausia galima Seimo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo diena – spalio 9 diena (jei eiliniai

Seimo rinkimai rengiami spalio 8 dieną, kuri yra anksčiausia galima eilinių Seimo rinkimų diena), o vėliausia – spalio 21 diena (jei eiliniai Seimo rinkimai rengiami spalio 14 dieną, kuri yra vėliausia galima eilinių Seimo rinkimų diena).

Kai, esant pagrindui, Seimo rinkimuose vykdomas pakartotinas balsavimas, kuris, kaip minėta, rengiamas vienmandatėse rinkimų apygardose po dviejų savaičių nuo rinkimų dienos ir vyksta spalio mėnesio ketvirtą sekmadienį (t. y. nuo spalio 22 iki 28 dienos), pakartotinio balsavimo galutiniai rezultatai paskelbiami per 7 dienas ir tai gali vykti pagal minėtą teisinį reguliavimą atitinkamai spalio mėnesio pabaigoje arba lapkričio mėnesio pradžioje, t. y. laikotarpiu tarp spalio 23 dienos ir lapkričio 4 dienos. Taigi anksčiausia galima Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo galutinių rezultatų paskelbimo diena – spalio 23 diena (jei pakartotinis balsavimas rengiamas spalio 22 dieną, kuri yra anksčiausia galima eilinių Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo diena), o vėliausia – lapkričio 4 diena (jei pakartotinis balsavimas rengiamas spalio 28 dieną, kuri yra vėliausia galima eilinių Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo diena).

9.3.1.7. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) (toliau – Seimo statutas) 82 straipsnio 1 dalį Seimas laikomas išrinktu, kai VRK paskelbia, kad yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių.

Taigi pagal Seimo statuto 82 straipsnio 1 dalyje, Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą, jeigu VRK paskelbia, kad yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių, Seimas laikytinas išrinktu nuo Seimo rinkimų rezultatų oficialaus paskelbimo dienos.

9.3.1.8. Šiame kontekste paminėtina, kad 2016 metais įvykusių Seimo rinkimų galutiniai rezultatai buvo paskelbti 2016 m. spalio 30 d. (VRK 2016 m. spalio 30 d. sprendimas Nr. Sp-270 „Dėl 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rezultatų nustatymo ir paskelbimo“), 2012 metais įvykusių Seimo rinkimų – 2012 m. lapkričio 4 d. (VRK 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“).

9.3.2. Ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas taip pat aiškintinas kito susijusio teisinio reguliavimo, kuriuo nustatyta Seimo narių įgaliojimų pradžia ir pabaiga, kontekste.

9.3.2.1. Pagal Seimo statuto 2 straipsnio 1 dalį Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį; nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas.

Seimo statuto 82 straipsnyje *inter alia* nustatyta, kad naujai išrinktą Seimą susirinkti į pirmąjį posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, kviečia

Respublikos Prezidentas (2 dalis); jeigu Respublikos Prezidentas nekviečia Seimo susirinkti, Seimo nariai renkasi patys kitą dieną pasibaigus 15 dienų terminui (3 dalis).

Pagal Seimo statuto 8 straipsnio (2011 m. spalio 13 d. redakcija) 1 dalies 1 punktą Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai pasibaigia įgaliojimų laikas arba susirenka į pirmąjį posėdį pirmalaikiuose rinkimuose išrinktas Seimas.

Taigi nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Seimo statuto 2 straipsnio 1 dalyje, 8 straipsnio (2011 m. spalio 13 d. redakcija) 1 dalies 1 punkte, 82 straipsnio 2, 3 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą per ankstesnius Seimo rinkimus išrinktų Seimo narių įgaliojimai nutrūksta tada, kai į Seimo pirmąjį posėdį, kuris paprastai turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, susirenka naujai išrinkti Seimo nariai.

9.3.2.2. Kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalyje, 5 dalyje (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), 92 straipsnio 1, 2 dalyse, 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse, Seimo statuto 82 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą Seimas laikytinas išrinktu, jeigu išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių, nuo Seimo rinkimų rezultatų oficialaus paskelbimo dienos, kuri priklauso nuo to, kokia konkreti diena yra Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais spalio mėnesio antras sekmadienis, kai yra rengiami eiliniai Seimo rinkimai, ir ketvirtas sekmadienis, kai, esant pagrindui, įvyksta pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose, ir kuri, kaip minėta, gali būti spalio mėnesio pabaigoje arba lapkričio mėnesio pradžioje, – tai priklauso ir nuo to, kurią dieną po įvykusio pakartotinio balsavimo paskelbiami galutiniai rinkimų rezultatai, ir tai gali įvykti, kaip minėta, laikotarpiu tarp spalio 23 dienos ir lapkričio 4 dienos. Taigi, atsižvelgiant į minėtą teisinį reguliavimą, įtvirtintą *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse, Seimo statuto 82 straipsnio 1 dalyje, pirmasis Seimo posėdis, į kurį pagal Seimo statuto 82 straipsnio 2 dalį Respublikos Prezidentas kviečia naujai išrinktą Seimą ir kuris turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, taip pat gali įvykti anksčiausiai kitą dieną po minėtos Seimo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos ir tai gali įvykti laikotarpiu tarp spalio 24 dienos ir lapkričio 19 dienos (t. y. anksčiausiai spalio 24 dieną ir vėliausiai lapkričio 19 dieną).

Vadinasi, apibendrinant aptartąjį Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalyje, 5 dalyje (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), 92 straipsnio 1, 2 dalyse, 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse, Seimo statuto 82 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad juo tiksli naujai išrinkto Seimo pirmojo posėdžio data, kuri kartu yra ir anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų nutrūkimo data, nėra tiksliai apibrėžta. Ši naujai išrinkto Seimo pirmojo posėdžio data priklauso ne tik nuo to, kokia konkreti diena yra tų metų, kuriais pagal Seimo rinkimų įstatymo

6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalį privalo būti rengiami eiliniai Seimo rinkimai, spalio mėnesio antras sekmadienis (ir atitinkamai spalio mėnesio ketvirtas sekmadienis, kai, esant pagrindui, įvyksta pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose), kada konkrečiai per leistiną 7 dienų terminą nuo balsavimo Seimo rinkimuose (pakartotinio balsavimo vienmandatėse rinkimų apygardose) dienos VRK oficialiai paskelbia galutinius naujai išrinkto Seimo rinkimų rezultatus, bet ir nuo Respublikos Prezidento teisės parinkti konkrečią naujai išrinkto Seimo pirmojo posėdžio datą, kuri, kaip minėta, turi būti parinkta per leistiną 15 dienų terminą nuo naujo Seimo išrinkimo dienos, ir tai gali įvykti, kaip minėta, laikotarpiu tarp spalio 24 dienos ir lapkričio 19 dienos (t. y. anksčiausiai spalio 24 dieną ir vėliausiai lapkričio 19 dieną).

Taigi šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad tokiu teisiniu reguliavimu sudarytos teisinės prielaidos atsirasti įvairioms situacijoms, *inter alia* tokioms, kai anksčiau išrinkto Seimo narių įgaliojimai gali nutrūkti tiek iki lapkričio 15 dienos, tiek po lapkričio 15 dienos, o ši data, kaip minėta, pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalį buvo vėliausia data, iki kurios VRK turėjo pervesti politinių partijų veiklai finansuoti skirtus antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus.

9.3.2.3. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos Prezidento 2016 m. lapkričio 2 d. dekretą Nr. 1K-787 „Dėl naujai išrinkto Lietuvos Respublikos Seimo pirmojo posėdžio sušaukimo“ naujai išrinktas Lietuvos Respublikos Seimas į pirmąjį posėdį buvo pakviestas 2016 m. lapkričio 14 d., o pagal ankstesnius Lietuvos Respublikos Prezidento dekretus – 2012 m. lapkričio 16 d. (2012 m. lapkričio 13 d. dekretas Nr. 1K-1270), 2004 m. lapkričio 15 d. (2004 m. lapkričio 3 d. dekretas Nr. 115).

9.3.3. Sistemiškai aiškinant Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą kartu su minėtu nustatytuoju Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) 1, 2 dalyse, Seimo statuto 2 straipsnio 1 dalyje, 82 straipsnio 1, 2 dalyse, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad nustatytos dvi valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti paskirstymo pagal paskutinius Seimo rinkimų rezultatus sąlygos – šių paskutinių rinkimų rezultatai turėjo būti galiojantys ir juose išrinktų kandidatų įgaliojimai turėjo būti nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų – nebūtinai sutapo (sutampa) laiko požiūriu, t. y. galėjo būti situacijų, kai naujai išrinkto Seimo rinkimų rezultatai jau galiojo, tačiau anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimai dar nebūtinai buvo nutrūkę.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pasibaigus naujiems Seimo rinkimams, pirma pradeda galioti naujų Seimo rinkimų rezultatai (kai juos per 7 dienas, kaip minėta, po įvykusių rinkimų oficialiai paskelbia VRK) ir tai, skaičiuojant nuo pakartotinio balsavimo vienmandatėse rinkimų apygardose dienos, gali įvykti, kaip minėta, spalio mėnesio pabaigoje arba

lapkričio mėnesio pradžioje, t. y. laikotarpiu tarp spalio 23 dienos ir lapkričio 4 dienos. Tuo tarpu anksčiau išrinkto Seimo narių įgaliojimai nutrūksta tik tada, kai į naujai išrinkto Seimo pirmąjį posėdį (kurio data turi būti parinkta per leistiną 15 dienų terminą nuo naujo Seimo išrinkimo dienos, t. y. nuo Seimo rinkimų rezultatų (pakartotinio balsavimo vienmandatėse rinkimų apygardose) oficialaus paskelbimo dienos, ir tai, kaip minėta, gali įvykti laikotarpiu tarp spalio 24 dienos ir lapkričio 19 dienos (t. y. anksčiausiai spalio 24 dieną ir vėliausiai lapkričio 19 dieną)) susirenka naujai išrinkti Seimo nariai, o kartu prasideda ir naujai išrinktų Seimo narių įgaliojimai.

9.3.4. Vadinasi, pagal ginčijamą Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, *inter alia* jo 3 dalyje, nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą, be kita ko, tais metais, kuriais įvyksta nauji eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta eiliniai Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti turėjo būti paskirstomi pagal tų paskutinių Seimo rinkimų galiojančius rezultatus ir būtent tų paskutinių Seimo rinkimų, kuriuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai sprendimo dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinių partijų veiklai finansuoti priėmimo metu buvo nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų.

9.4. Kaip minėta, Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydis, skiriamas politinei partijai, nustatomas šia tvarka:

1) sumuojant tik rinkėjų balsus, paduotus už tų politinių partijų, kurioms pagal šio straipsnio 2 dalį gali būti skiriami valstybės biudžeto asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti, kandidatus, nustatomas visų balsų skaičius;

2) vieno rinkėjo balso pusės metų finansinis koeficientas nustatomas pusę valstybės biudžeto asignavimų, skirtų politinės partijos veiklai finansuoti, dalijant iš visų rinkėjų balsų skaičiaus;

3) politinei partijai skiriami valstybės biudžeto pusmetiniai asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti nustatomi vieno rinkėjo balso pusės metų finansinį koeficientą padauginus iš rinkėjų, padavusių savo balsus už šios politinės partijos kandidatus, balsų skaičiaus.“

Taigi Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nustatyta politinei partijai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydžio nustatymo tvarka, pagal kurią, be kita ko, buvo apskaičiuojami (nustatomi) politinei partijai skiriami valstybės biudžeto pusmetiniai asignavimai.

Vadinasi, pagal šiuo teisiniu reguliavimu įtvirtintą politinių partijų finansavimo iš valstybės biudžeto asignavimų modelį šis finansavimas buvo apskaičiuojamas ir skiriamas joms kas pusmetį, t. y. įstatymų leidėjo nustatytais pusmetiniais asignavimais.

9.4.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnį Seimas renkamas ketveriems metams. Minėta ir tai, kad pagal ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 2, 3 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą valstybės biudžeto asignavimai politinės partijos veiklai finansuoti paskirstomi toms šio straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus atitinkančioms politinėms partijoms, kurios, be kita ko, yra gavusios ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų, paduotų už politinių partijų kandidatus tuose *inter alia* Seimo rinkimuose, pagal kurių rezultatus paskirstomi šie valstybės biudžeto asignavimai.

Pažymėtina ir tai, kad pagal Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalį valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms numatomi Lietuvos Respublikos kiekvienų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme ir skiriami per VRK vykdomą atskirą biudžeto programą, o pagal 2 dalį valstybės biudžete nustatoma bendra valstybės biudžeto asignavimų politinėms partijoms suma. Taigi metiniai valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms kiekvienais metais patvirtinami Seimo priimamu Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu.

Atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnį Seimas renkamas ketveriems metams, darytina išvada, jog politinės partijos, gavusios *inter alia* Seimo rinkimuose nustatytą procentą visų rinkėjų balsų, įgyja teisę tokios pačios trukmės laikotarpį, t. y. ketverius metus, gauti valstybės biudžeto asignavimus, kurie pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 4 dalį paskirstomi pusmetiniais asignavimais, t. y. iš viso aštuonis pusmečius.

9.4.2. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio (2012 m. spalio 16 d. redakcija) 6 dalį biudžetiniai metai – 12 mėnesių biudžeto laikotarpis, prasidedantis sausio 1 dieną ir pasibaigiantis gruodžio 31 dieną.

Taigi, sistemiškai aiškinant ginčijamą Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 2, 3, 4 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytuoju šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnyje, Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio (2012 m. spalio 16 d. redakcija) 6 dalyje, šis teisinis reguliavimas suprastinas taip, kad politinėms partijoms minėti ketverių metų valstybės biudžeto asignavimai turi būti pradėti skirstyti nuo po naujų eilinių Seimo rinkimų einančių biudžetinių metų pradžios (t. y. nuo atitinkamų metų sausio 1 dienos) ir, kaip minėta, politinėms partijoms paskirstomi kiekvienais metais kas pusmetį, iš viso aštuonis pusmečius.

9.5. Kaip minėta, Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad VRK – subjektas, kuris įgaliotas 21 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka nustatyti politinei partijai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydį, taip pat nustatyti terminai, iki kurių VRK privalėjo pervesti šiuos asignavimus į politinės partijos valstybės biudžeto

asignavimų sąskaitą, – atitinkamai ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos.

9.5.1. Aiškinant šiuos Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatytus terminus kartu su šio straipsnio 4 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu, kuriuo, be kita ko, nustatyta politinei partijai skiriamų valstybės biudžeto pusmetinių asignavimų nustatymo tvarka, konstatuotina, kad kiekvienų metų balandžio 15 diena buvo vėliausias terminas (vėliausia data), iki kada VRK privalėjo pervesti nustatyto dydžio pirmojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą, o lapkričio 15 diena – antrojo pusmečio.

Pažymėtina, kad šie Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatyti terminai, iki kurių buvo privaloma pervesti valstybės biudžeto asignavimus į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą, kartu laikytini terminais, iki kurių VRK privalėjo priimti sprendimus dėl valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti konkrečių dydžių nustatymo ir jų paskirstymo politinėms partijoms.

9.5.2. Sistemiškai aiškinant Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytuoju šio straipsnio 1, 2 dalyse, 8 straipsnio 8 dalyje (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija), 20 straipsnio 3 dalyje, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal jį VRK galėjo priimti sprendimą dėl pirmojo ir antrojo pusmečių valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti paskirstymo ir nustatyti konkrečius jų dydžius ne vėliau kaip atitinkamai iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos, kai minėtos balandžio 15 diena ir lapkričio 15 diena buvo vėliausi terminai atitinkamai pirmojo ir antrojo pusmečių valstybės biudžeto asignavimams pervesti į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą; šio sprendimo VRK negalėjo priimti anksčiau, nei iš Teisingumo ministerijos gavo informaciją (pranešimą) apie politinių partijų atitiktį įstatymų reikalavimams dėl politinių partijų narių skaičiaus, kurią Teisingumo ministerija privalėjo VRK pateikti ne vėliau kaip atitinkamai iki balandžio 1 dienos ir iki lapkričio 1 dienos (minėta, kad Teisingumo ministerija tai padaryti galėjo tik iš politinių partijų gavusi duomenis apie jų narių skaičių, atitinkamai ne vėliau kaip iki kovo 1 dienos ir iki spalio 1 dienos).

Taigi pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą VRK minėtą sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms turėjo priimti per tam tikrą laikotarpį, kurio pradžia nebuvo tiksliai apibrėžta, nes konkreti šio laikotarpio pradžia priklausė nuo kitų subjektų – politinių partijų ir Teisingumo ministerijos veiksmų pateikiant ir patikrinant duomenis apie politinių partijų narių skaičių, kuris, kaip minėta, pagal ginčijamą teisinį reguliavimą yra viena iš sąlygų valstybės biudžeto asignavimams gauti.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad, atsižvelgiant į minėtus įstatyme nustatytus terminus, trumpiausias laikotarpis, per kurį turėjo būti priimtas

sprendimas dėl antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti, buvo nuo lapkričio 1 dienos iki lapkričio 15 dienos, bet šis laikotarpis galėjo būti ir ilgesnis – jis turėjo baigtis ne vėliau kaip lapkričio 15 dieną, kuri, kaip minėta, buvo vėliausias terminas VRK pervesti politinėms partijoms skirtus antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus, bet prasidėti galėjo ir anksčiau, atsižvelgiant į tai, kada visos politinės partijos pateikė savo narių sąrašus Teisingumo ministerijai, o ši, patikrinusi minėtus sąrašus, pateikė šią informaciją VRK.

9.5.3. Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą, pagal kurį VRK sprendimas dėl antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms negalėjo būti priimtas vėliau kaip lapkričio 15 dieną, tačiau šio sprendimo priėmimui nustatyto laikotarpio pradžia nebuvo tiksliai apibrėžta, aiškinant minėto ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi vadovaujantis ne bet kokių paskutinių Seimo rinkimų, o būtent tokių, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančiais rezultatais, ir su juo susijusio teisinio reguliavimo kontekste pažymėtina, kad pagal nurodytą teisinį reguliavimą tais metais, kurių spalio mėnesį įvyksta nauji eiliniai Seimo rinkimai, tuo laikotarpiu, kuriuo turėjo būti priimtas VRK sprendimas dėl antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti paskirstymo, galėjo susidaryti tokios teisinės situacijos, kai:

– galiojo prieš naujus Seimo rinkimus įvykusių paskutinių Seimo rinkimų rezultatai ir šiuose rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai nebuvo nutrūkę;

– galiojo jau naujų Seimo rinkimų rezultatai ir prieš juos įvykusiuose paskutiniuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai buvo nutrūkę, nes, naujai išrinktam Seimui susirinkus į pirmąjį Seimo posėdį, prasidėjo naujai išrinktų Seimo narių įgaliojimai.

10. Ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, *inter alia* jo 3, 5 dalyse, nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas ir minėtoje Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo kontekste.

Minėta, kad Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta dar viena sąlyga, kurią turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti: jeigu VRK pripažįsta, kad politinė partija šiurkščiai pažeidė Politinių partijų įstatymą arba padarė šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą, šiai partijai VRK sprendimu iki dvejų metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos valstybės biudžeto asignavimai neskiriami.

10.1. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Politinių partijų įstatymo 30 straipsnio 1 dalį šiurkščiais Politinių partijų įstatymo pažeidimais laikoma: žinomai klaidingų duomenų pateikimas politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinyje (1 punktas); valstybės biudžeto asignavimų naudojimas ne pagal šiame įstatyme nustatytą paskirtį (2 punktas); saugotinų dokumentų

praradimas, kita veikla, dėl kurios negalima nustatyti, ar politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinys atitinka tikrovę (3 punktas).

Pažymėtina ir tai, kad pagal Politinių partijų įstatymo 23 straipsnio 5 dalį politinės partijos kiekvienais metais ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai patvirtintą praėjusių kalendorinių metų politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį ir jo priedą – valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitą.

Vadinasi, pagal Politinių partijų įstatymo 23 straipsnio 5 dalyje, 30 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą politinių partijų finansinės ataskaitos, *inter alia* tų metų, kuriais įvyksta eiliniai Seimo rinkimai, pateikiamos ne vėliau kaip iki kitų metų kovo 15 dienos. Taigi šios ataskaitos vertinamos jau kitų, po eilinių Seimo rinkimų einančių, kalendorinių metų pirmąjį pusmetį, o tai reiškia, kad tik šiuo laikotarpiu VRK gali nustatyti ir šiurkštų (-ius) Politinių partijų įstatymo pažeidimą (-us), susijusį (-ius) su politinės partijos finansinių ataskaitų rinkiniu, ir, remdamasi šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalimi (joje nustatyta sąlyga), šį pažeidimą padariusiai politinei partijai neskirti valstybės biudžeto asignavimų.

Kartu paminėtina ir tai, kad pagal Politinių partijų įstatymo 27 straipsnio 1 dalį politinių partijų finansavimo stebėsena atliekama nuolat.

10.2. Šiame kontekste paminėtina ir tai, kad, kaip minėta, pagal Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalį valstybės biudžeto asignavimai VRK sprendimu politinei partijai tam tikrą laiką neskiriami ir tuo atveju, jeigu ši padarė ir šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą.

Pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 23 straipsnio 1 dalį šiurkščiais šio įstatymo pažeidimais *inter alia* laikoma:

„1) politinės kampanijos dalyvio finansavimas šio įstatymo 12 straipsnyje numatytomis nepriimtinomis aukomis;

2) jeigu politinės kampanijos dalyvis priima sprendimus naudoti politinei kampanijai aukas, gautas iš asmenų, kurie neturi teisės finansuoti politinių kampanijų, ar iš neleistinų politinės kampanijos finansavimo šaltinių;

3) jeigu politinės kampanijos dalyvis sudaro politinės kampanijos finansavimo sutartis pažeisdamas šio įstatymo reikalavimus;

4) žinomai neteisingų duomenų pateikimas politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje;

<...>

8) saugotinų dokumentų praradimas, kita veikla, dėl kurios negalima nustatyti, ar politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos finansavimo ataskaita atitinka tikrovę;

<...>“

10.3. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina ir tai, kad pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 4 straipsnį politinės kampanijos laikotarpį sudaro

rinkimų agitacijos kampanijos etapas ir baigiamasis (ataskaitų) etapas (1 dalis); baigiamasis (ataskaitų) etapas prasideda *inter alia* rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dieną ir baigiasi praėjus 100 dienų nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos (3 dalis).

10.3.1. Pažymėtina, kad pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punktą politinė partija gali būti registruojama tik savarankišku politinės kampanijos dalyviu.

Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 20 straipsnyje „Savarankiškų politinės kampanijos dalyvių nepriklausomas patikrinimas“ *inter alia* nustatyta:

„1. Savarankiškas politinės kampanijos dalyvis, per politinę kampaniją gavęs didesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, privalo su audito įmone arba auditoriumi sudaryti savarankiško politinės kampanijos dalyvio nepriklausomo patikrinimo sutartį. Politinės kampanijos iždininkas šios sutarties nuorašą pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai ne vėliau kaip per 25 kalendorines dienas nuo rinkimų (pakartotinių rinkimų) ar referendumo galutinių rezultatų paskelbimo dienos.

2. Savarankiškų politinės kampanijos dalyvių, per politinę kampaniją gavusių mažesnę kaip 70 VMDU dydžio pajamų sumą, nepriklausomą patikrinimą organizuoja Vyriausioji rinkimų komisija. <...>“

Pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalį politinės kampanijos iždininkas (kuris, kaip nustatyta šio straipsnio 2 dalyje, tvarko politinės kampanijos finansų apskaitą), jeigu savarankiškam politinės kampanijos dalyviui neatsiranda šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nustatytos prievolės, ne vėliau kaip per 25 kalendorines dienas nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai politinės kampanijos finansavimo ataskaitą (5 punktas); jeigu savarankiškam politinės kampanijos dalyviui atsiranda šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta prievolė, politinės kampanijos iždininkas ne vėliau kaip per 85 kalendorines dienas nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų (6 punktas).

Taigi pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą politinės kampanijos finansavimo ataskaita Vyriausiajai rinkimų komisijai, atsižvelgiant į tai, kokią pajamų sumą per politinę kampaniją yra gavęs savarankiškas politinės kampanijos dalyvis, turi būti pateikiama atitinkamai ne vėliau kaip per 25 arba 85 kalendorines dienas nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos.

10.3.2. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, atsižvelgiant į Seimo rinkimų įstatymo 6 straipsnio (2005 m. lapkričio 17 d. redakcija) 2 dalyje, 5 dalyje (2015 m. gegužės 14 d. redakcija), 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija), 92 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą, Seimo rinkimų galutiniai

rezultatai turi būti oficialiai skelbiami ne vėliau kaip per 7 dienas po rinkimų, t. y. skaičiuojant 7 dienas nuo spalio mėnesio ketvirto sekmadienio (kurį, kaip minėta, vyksta pakartotinis balsavimas vienmandatėse rinkimų apygardose), taigi laikotarpiu tarp spalio 23 dienos ir lapkričio 4 dienos.

Taigi, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su minėtu nustatytuoju Seimo rinkimų įstatyme, pažymėtina, kad politinės kampanijos finansavimo ataskaita Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikiama po eilinių Seimo rinkimų (pakartotinio balsavimo vienmandatėse rinkimų apygardose) galutinių rezultatų paskelbimo dienos (kaip minėta, laikotarpiu tarp spalio 23 dienos ir lapkričio 4 dienos), ne vėliau kaip atitinkamai per 25 arba 85 kalendorines dienas, t. y. vėliausiai laikotarpiais atitinkamai tarp lapkričio 17 ir 29 dienų ir kitų kalendorinių metų sausio 16 ir 28 dienų.

Vadinasi, atsižvelgiant į nustatytus vėliausius galimus politinės kampanijos finansavimo ataskaitų pateikimo terminus (vėliausiai laikotarpiais atitinkamai tarp lapkričio 17 ir 29 dienų ir kitų kalendorinių metų sausio 16 ir 28 dienų), darytina išvada, kad pagal minėtą Politinių kampanijų finansavimo įstatyme nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą politinės kampanijos finansavimo ataskaitos Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikiamos ir vertinamos jau po lapkričio 15 dienos, t. y. po įstatyme nustatyto vėliausio termino (vėliausios datos), iki kurio, kaip minėta, pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalį VRK privalėjo (privalo) priimti sprendimą dėl antrojo biudžetinių metų pusmečio valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinių partijų veiklai finansuoti ir pervesti juos į politinių partijų valstybės biudžeto asignavimų sąskaitas.

10.4. Taigi, sistemiškai aiškinant Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatytą ir su juo susijusį šio įstatymo 23 straipsnio 5 dalyje, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą ir kitą nurodytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad pagal jį VRK pripažinti, jog politinė partija šiurkščiai pažeidė Politinių partijų įstatymą arba padarė šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą, *inter alia* tais metais, kuriais įvyksta eiliniai Seimo rinkimai, paprastai galėjo (gali) tik po lapkričio 15 dienos (vėliausio termino, iki kurio, kaip minėta, pagal Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 5 dalį VRK turėjo (turi) pervesti biudžetinių metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti), išskyrus atskirus atvejus, kai minėti šiurkštūs pažeidimai būtų konstatuojami iki VRK sprendimo paskirstyti to pusmečio, per kurį įvyko Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti, kaip antai: kai pagal Politinių partijų įstatymo 27 straipsnio 1 dalį atliekant nuolatinę politinių partijų finansavimo stebėseną šiurkštūs Politinių partijų įstatymo pažeidimai nustatomi anksčiau, t. y. iki lapkričio 15 dienos, taip pat tuo atveju, kai politinės partijos politinės kampanijos finansavimo ataskaitas pateikia anksčiau nei per Politinių kampanijų finansavimo įstatyme nustatytus vėliausius jų pateikimo laikotarpius

(atitinkamai tarp lapkričio 17 ir 29 dienų ir kitų kalendorinių metų sausio 16 ir 28 dienų) ir, jas įvertinusi, VRK šiurkščius politinės kampanijos pažeidimus nustato iki lapkričio 15 dienos.

11. Apibendrinant ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą, įtvirtintą *inter alia* šio įstatymo 20 straipsnio 1, 4 dalyse, 23 straipsnio 5 dalyje, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse, taip pat Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnyje, Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio (2012 m. spalio 16 d. redakcija) 6 dalyje, šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiais aspektais pažymėtina, kad pagal jį:

– VRK privalėjo skirti valstybės biudžeto pusmetinius asignavimus politinės partijos veiklai finansuoti toms politinėms partijoms, kurios atitiko Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus ir šio straipsnio 2, 3 dalyse, 20 straipsnio 4 dalyje nustatytas sąlygas; tokį sprendimą VRK turėjo priimti ne vėliau kaip atitinkamai iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos, kurios buvo vėliausi terminai (vėliausios datos) pervesti politinėms partijoms skiriamus biudžetinių metų atitinkamai pirmojo ir antrojo pusmečių valstybės biudžeto asignavimus (Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 4, 5 dalys);

– valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti buvo paskirstomi *inter alia* pagal paskutinių Seimo rinkimų (pakartotinių, naujų rinkimų ir pakartotinio balsavimo) – būtent tokių rinkimų, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai dar nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, – galiojančius rezultatus (Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalis);

– VRK privalėjo paskirstyti valstybės biudžeto asignavimus politinėms partijoms, *inter alia* to biudžetinių metų pusmečio, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai (šiuo atveju tai būtų aštuntojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimų skyrimas), pagal tuos pačius kriterijus ir sąlygas, taip pat pagal valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo tvarką ir terminus, nustatytus, kaip minėta, ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, taip pat šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje, kurie turėjo būti taikomi kartu;

– atsižvelgiant į tai, kad Seimas renkamas ketveriems metams, politinės partijos, gavusios *inter alia* Seimo rinkimuose nustatytą procentą visų rinkėjų balsų, turėjo teisę tokios pačios trukmės laikotarpį, t. y. ketverius metus, gauti valstybės biudžeto asignavimus, paskirstomus pusmetiniais asignavimais, t. y. iš viso aštuonis pusmečius; šių ketverių metų pusmetinių valstybės biudžeto asignavimų skirstymas pradedamas nuo po paskutinių eilinių Seimo rinkimų einančių biudžetinių metų pradžios, t. y. nuo atitinkamų metų sausio 1 dienos, pagal paskutinių Seimo rinkimų, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus;

– valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti, *inter alia* tą pusmetį, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai (šiuo atveju tai būtų aštuntasis pusmetis), skirstomi pagal tuos pačius Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, 20 straipsnio 4 dalyje nustatytus ir kartu taikomus kriterijus ir sąlygas, kuriais remiantis buvo skirstomi minėti asignavimai ir per ankstesnius septynis pusmečius, t. y. minėtos trukmės laikotarpio (ketverių metų) valstybės biudžeto pusmetiniai asignavimai (iš viso aštuonių pusmečių) paskirstomi tomis pačiomis sąlygomis ir tvarka, nes Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta sąlyga, kad politinė partija neturi būti šiurkščiai pažeidusi Politinių partijų įstatymo arba padariusi šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo, paprastai galėjo būti įgyvendinta tik po lapkričio 15 dienos, kuri, kaip minėta, buvo vėliausias terminas VRK pervesti politinėms partijoms skirtus atitinkamų biudžetinių metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus.

12. Seimas 2018 m. lapkričio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo Nr. I-606 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymą (pagal jo 3 straipsnį įsigaliojusį 2019 m. sausio 1 d.), kurio 2 straipsniu pakeitė Politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) 21 straipsnį.

Palyginus Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje (2018 m. lapkričio 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju Politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) 21 straipsnyje, pažymėtina, kad šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu jis iš esmės nepakito, išskyrus tai, kad pakito Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio (2018 m. lapkričio 15 d. redakcija) 2 dalyje nustatyta sąlyga, kurią turi atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti, t. y. visų rinkėjų balsų, kurie turi būti paduoti už politinių partijų kandidatus, be kita ko, Seimo rinkimuose, procentinė dalis sumažinta nuo 3 iki 2.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje, įtvirtinančioje minėtą sąlygą, kurią turi atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti (politinė partija neturi būti šiurkščiai pažeidusi Politinių partijų įstatymo arba padariusi šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo), nustatytas teisinis reguliavimas ir su juo susijęs Politinių partijų įstatymo 23 straipsnio 5 dalyje, 30 straipsnio 1 dalyje, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytas teisinis reguliavimas nebuvo keičiamas.

13. Kaip minėta, Seimas 2019 m. sausio 15 d. priėmė Politinių partijų įstatymo Nr. I-606 preambulės, 1, 2, 3, 4, 5, 8 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuris (su jame nurodyta išimtimi) įsigaliojo 2019 m. kovo 1 d. Palyginus Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalyje (2019 m. sausio 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju 8 straipsnio 8 dalyje (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija) pažymėta, kad pagal 8 straipsnio 8 dalį (2019 m. sausio 15 d. redakcija)

sutrumpėjo terminai, vėliausiai iki kada Teisingumo ministerija turi patikrinti politinių partijų narių sąrašus ir VRK pranešti, ar politinės partijos narių skaičius atitinka Politinių partijų įstatymo reikalavimus, t. y. vietoj kiekvienų metų balandžio 1 dienos ir lapkričio 1 dienos nustatyta atitinkamai kovo 10 diena ir spalio 10 diena.

Taigi pagal šiuo metu galiojančio Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio (2018 m. lapkričio 15 d. redakcija) 5 dalyje, 8 straipsnio 8 dalyje (2019 m. sausio 15 d. redakcija) nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą VRK minėtą sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms turi priimti per tam tikrą laikotarpį, kurio pradžia nėra tiksliai apibrėžta, tačiau mažiausia šio laikotarpio trukmė, palyginus su nustatytąja Politinių partijų įstatymo 8 straipsnio 8 dalyje (2014 m. lapkričio 6 d. redakcija), yra ilgesnė; VRK turi teisę šį sprendimą priimti laikotarpiu nuo spalio 10 dienos iki lapkričio 15 dienos.

14. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat paminėtinos Europos komisijos „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisijos), veikiančios kaip Europos Tarybos patariamoji institucija *inter alia* konstitucionalizmo klausimais, aktualių dokumentų nuostatos.

14.1. 2001 m. kovo 9–10 d. vykusioje 46-ojoje Venecijos komisijos plenarinėje sesijoje priimtose Politinių partijų finansavimo gairėse (angl. *Guidelines on the Financing of Political Parties*) įtvirtintos šios nuostatos:

– viešasis finansavimas skiriamas kiekvienai politinei partijai, turinčiai atstovų parlamente (3 punktas);

– siekiant užtikrinti vienodas galimybes įvairioms politinėms jėgoms, viešasis finansavimas gali būti skiriamas ir toms politinėms organizacijoms, kurios atstovauja reikšmingai rinkėjų daliai ir kurios kelia savo kandidatus rinkimuose; įstatymų leidėjas finansavimo lygį gali nustatyti periodais pagal objektyvius kriterijus (4 punktas);

– politinės partijos turėtų būti finansuojamos viešosiomis lėšomis, jeigu konkrečios viešosios valdžios institucijos (pavyzdžiui, audito teismas) galės kontroliuoti jų sąskaitas; valstybės skatins politinių partijų finansavimo politikos skaidrumą (5 punktas).

Taigi Politinių partijų finansavimo gairėse įtvirtintos bendro pobūdžio nuostatos, kaip antai: kiekviena politinė partija, turinti atstovų parlamente, gali būti finansuojama viešosiomis lėšomis; įstatymų leidėjas gali nustatyti, kad jas periodiškai gali gauti ir kitos politinės organizacijos pagal įstatymų leidėjo nustatytus objektyvius kriterijus; valstybė, siekdama skaidrumo, turi teisę kontroliuoti, kaip tokie finansai naudojami; tačiau šiose gairėse nėra nuostatų, kurios detalizuotų, kaip viešasis finansavimas turėtų būti paskirstomas politinėms partijoms.

14.2. Venecijos komisija 2010 m. spalio 15–16 d. vykusioje 84-ojoje plenarinėje sesijoje priėmė Politinių partijų veiklos reguliavimo gaires (angl. *Guidelines on Political Party Regulation*) (parengtas kartu su Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratinių institucijų ir

žmogaus teisių biuru). Paminėtinos šios nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje aktualios Politinių partijų veiklos reguliavimo gairių nuostatos:

– nacionaliniu teisiniu reguliavimu turi būti aiškiai nustatyta, kad valstybė gali finansiškai remti politines partijas; jeigu politinėms partijoms yra skiriamas viešasis finansavimas, jį nustatantis teisinis reguliavimas turi įtvirtinti aiškius principus (nurodymus), pagal kuriuos būtų apibrėžtas tokio finansavimo dydis ir tai, kad šis finansavimas turi būti paskirstomas gavėjams (politinėms partijoms) objektyviai ir nešališkai (178 punktas);

– politinėms partijoms skiriamo viešojo finansavimo dydis (lygis) turi būti aiškiai apibrėžtas įstatymuose ir kituose teisės aktuose; įstatyme turi būti aiškiai apibrėžtos institucijos, turinčios įgaliojimus nustatyti ir peržiūrėti maksimalų skiriamo finansavimo dydį, teisės ir pareigos (189 punktas);

– valstybės turėtų nustatyti minimalius reikalavimus politinių partijų viešajam finansavimui skirti, kurie gali būti tokie: subjektas turi būti įregistruotas kaip politinė partija; įrodoma, kad ji turi minimalų palaikymą; turi būti pusiausvyra atstovaujant lyčių pagrindu; tinkamas reikalaujamų finansinių ataskaitų užpildymas (įskaitant ankstesnių rinkimų ataskaitas); tiesiogiai susijusių apskaitos ir audito standartų laikymasis (192 punktas).

Taigi pagal Politinių partijų veiklos reguliavimo gairėse suformuluotas su viešųjų finansų (lėšų) skyrimu politinėms partijoms susijusias nuostatas valstybės turi teisę nustatyti *inter alia* minimalius reikalavimus politinėms partijoms, siekiančioms gauti viešąjį finansavimą; tiek principai, taikomi nustatant ir skiriant šiuos finansus (šias lėšas), tiek jų dydį nustatančių ir skiriančių institucijų teisės ir pareigos turi būti aiškiai apibrėžti nacionaliniuose įstatymuose.

III

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

15. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus, atitiktis konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

16. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip 2012 m. kovo 29 d. nutarime yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijoje nėra tiesiogiai nustatyti rinkimų kampanijų ir jų dalyvių, *inter alia* politinių partijų, finansavimo šaltiniai, būdai ir finansavimo kontrolės pagrindai, tačiau su tuo susiję principai atitinkamai kyla iš Konstitucijos, *inter alia* jos

preambulėje įtvirtinto atviros pilietinės visuomenės siekio, taip pat iš jos, *inter alia* 35 straipsnyje, tiesiogiai įtvirtintų (*expressis verbis* nurodytų) partijų politinio siekio ir jo įgyvendinimo specifikos.

17. Konstitucijos 35 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad politinių partijų steigimą ir veiklą reglamentuoja įstatymas. Aiškindamas šią ir kitas su ja susijusias konstitucines nuostatas, Konstitucinis Teismas 2012 m. kovo 29 d. nutarime yra pažymėjęs, kad:

– reguliuodamas politinių partijų steigimą ir veiklą, įstatymų leidėjas pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, gali nustatyti *inter alia* politinių partijų finansavimo šaltinius, būdus ir šio finansavimo kontrolės tvarką; reguliuodamas su politinių partijų steigimu ir veikla susijusius santykius, jis kartu gali nustatyti ir tokius politinių partijų finansavimo šaltinius, būdus, apimančius *inter alia* valstybės biudžeto lėšų skyrimą politinėms partijoms, kuriais būtų siekiama užtikrinti, kad politinės partijos, kurių kandidatai atitinkamuose rinkimuose yra gavę reikšmingą rinkėjų pritarimą (pasitikėjimą), turėtų galimybę šį rinkėjų pritarimą (pasitikėjimą) stiprinti demokratiškais ir teisėtais politinio siekio įgyvendinimo būdais;

– įstatymų leidėjas, įtvirtindamas santykių, susijusių su politinių partijų finansavimo šaltiniais, būdais ir kontrole, reguliavimo modelį, yra saistomas Konstitucijos, *inter alia* jos preambulėje įtvirtinto atviros pilietinės visuomenės siekio, t. y. negali sudaryti prielaidų paneigti ar iškreipti politinių partijų, kaip visuomeninių (nevalstybinių) organizacijų, prigimtį, daryti neigiamą įtaką daugiapartinės sistemos laisvai raidai, neproporcingai pasunkinti politinių partijų, neatitinkančių sąlygų, kuriomis galima gauti valstybės biudžeto lėšų, galimybes įgyvendinti savo politinį siekį, taip pat negali nustatyti ir tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų sudarytos prielaidos gauti viešąjį (valstybinį) finansavimą partijoms, padariusioms įstatymų pažeidimus, kurie valstybės institucijų, turinčių teisę vykdyti politinės kampanijos finansavimo kontrolę, įvertinti kaip esminiai;

– įstatymų leidėjas pagal Konstituciją gali nustatyti tokį santykių, susijusių su politinių partijų finansavimo šaltiniais, būdais, reguliavimo modelį, kuris apimtų valstybės biudžeto lėšų (asignavimų) skyrimą tokioms politinėms partijoms, kurių kandidatai atitinkamuose rinkimuose yra gavę reikšmingą rinkėjų pritarimą (pasitikėjimą), tačiau tokiu reguliavimu negali būti sudaryta galimybė gauti tiek valstybės biudžeto lėšų (asignavimų), kad atsirastų prielaidų paneigti ar iškreipti politinių partijų, kaip visuomeninių (nevalstybinių) organizacijų, prigimtį, daryti neigiamą įtaką daugiapartinės sistemos laisvai raidai, neproporcingai pasunkinti politinių partijų, neatitinkančių sąlygų, kuriomis galima gauti minėtų lėšų, galimybes įgyvendinti savo politinį siekį, pažeisti atsakingo valdymo, racionalaus valstybės turto tvarkymo principus.

18. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, iš Konstitucijos, *inter alia* jos 128 straipsnio 2 dalies, kyla reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti (*inter alia* 2003 m. rugsėjo 30 d., 2007 m. liepos 5 d. nutarimai, 2016 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. KT26-N13/2016);

visos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo, privalo laikytis Konstitucijos normų ir principų (2003 m. rugsėjo 30 d., 2008 m. spalio 30 d. nutarimai, 2016 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. KT26-N13/2016); iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos „valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas“ įstatymų leidėjui kyla pareiga visus svarbiausius valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo santykių elementus nustatyti įstatymu (2005 m. rugpjūčio 23 d., 2015 m. vasario 24 d. nutarimai).

19. Kaip minėta, pareiškėjas prašo ištirti, ar Politinių partijų įstatymo 21 straipsnis neprieštarauja konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

19.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas integruoja įvairias Konstitucijoje įtvirtintas, jos saugomas ir ginamas vertybes, taip pat kad šio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose; jo esmė – teisės viešpatavimas; konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų; juo turi būti vadovaujamasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant (*inter alia* 2010 m. birželio 29 d., 2015 m. lapkričio 19 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

19.2. Vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas, kuris suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (*inter alia* 2003 m. gegužės 30 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimai); teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2017 m. vasario 24 d. nutarimai).

19.3. Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra *inter alia* teisėtų lūkesčių apsauga ir teisinis saugumas.

Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise (*inter alia* 2003 m. kovo 4 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

19.4. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatskiriamas konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas yra ir konstitucinis teisingumo principas (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. lapkričio 17 d., 2016 m. spalio 27 d. nutarimai); teisingumas gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2015 m. gegužės 14 d., 2017 m. gegužės 19 d. nutarimai); konstitucinis teisinės valstybės principas, be kita

ko, įpareigoja paisyti ir protingumo reikalavimo (2010 m. birželio 29 d., 2016 m. birželio 20 d. nutarimai).

19.5. Konstitucinis teisinės valstybės principas atsispindi ir konstitucinius atsakingo valdymo, valdžios atsakomybės visuomenei principus įtvirtinančiose Konstitucijos 5 straipsnio 2, 3 dalyse, kuriose nustatyta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (2018 m. balandžio 12 d., 2019 m. balandžio 16 d. nutarimai).

Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai, *inter alia* VRK ir teritorinės rinkimų organizavimo institucijos, turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (2012 m. spalio 26 d., 2012 m. lapkričio 10 d. išvados).

Konstitucinis Teismas, 2018 m. kovo 8 d. nutarime aiškindamas, be kita ko, iš Konstitucijos, *inter alia* jos 5 straipsnio 2, 3 dalių, kylančio vieno iš viešosios valdžios institucijų ir pareigūnų veiklos principų – skaidrumo principo turinį, pažymėjo: šis principas suponuoja atskaitingumą atitinkamai bendruomenei ir sprendimus priimančių pareigūnų atsakomybę už tuos sprendimus; priimami sprendimai turi būti pagrįsti, aiškūs, kad juos, iškilus reikalui, būtų galima racionaliai motyvuoti. Skaidrumas yra būtina prielaida *inter alia* užkirsti kelią piktnaudžiavimams valdžia, taigi ir būtina prielaida žmonėms pasitikėti viešosios valdžios institucijomis ir apskritai valstybe (2008 m. sausio 22 d., 2018 m. kovo 8 d., 2018 m. balandžio 12 d. nutarimai).

20. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus, įstatymų leidėjas, reguliuodamas su politinių partijų steigimu ir veikla susijusius santykius, *inter alia* nustatydamas politinių partijų finansavimo šaltinius, būdus ir šio finansavimo kontrolės tvarką, naudojasi plačia diskrecija; jis *inter alia* gali pasirinkti valstybės biudžeto lėšas politinių partijų, kurių kandidatai atitinkamuose rinkimuose yra gavę reikšmingą rinkėjų pritarimą (pasitikėjimą), finansavimo šaltiniu.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad, įstatymų leidėjui pasirinkus valstybės biudžeto lėšas politinių partijų finansavimo šaltiniu, jam pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus, kyla pareiga nustatyti tokį santykių, susijusių su šiuo pasirinktu politinių partijų finansavimo šaltiniu, reguliavimo modelį, kuriuo būtų užtikrintas tinkamas, skaidrus ir viešas politinėms partijoms skiriamų valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal įstatyme nustatytą procedūrą, *inter alia* aiškius, objektyvius kriterijus ir (ar) sąlygas, kitus esminius valstybės biudžeto lėšų paskirstymo politinėms partijoms elementus (*inter alia* terminus), taip siekiant užtikrinti, be kita ko, šio proceso skaidrumą ir objektyvumą, nesudaryti

galimybių valstybės institucijoms, įgaliotoms paskirstyti valstybės biudžeto lėšas, piktnaudžiauti joms suteiktais įgaliojimais ar neteisingai, neskaidriai skirstyti valstybės biudžeto lėšas ir taip pažeisti atsakingo valdymo, racionalaus valstybės turto tvarkymo principus. Įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų sudarytos prielaidos gauti viešąjį (valstybinį) finansavimą politinėms partijoms, padariusioms įstatymų pažeidimus, kurie valstybės institucijų, turinčių teisę vykdyti politinės kampanijos finansavimo kontrolę, įvertinti kaip esminiai (šiurkštūs), arba nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų įtvirtintos tokios valstybės biudžeto lėšų skyrimo politinėms partijoms sąlygos, kurios neproporcingai pasunkintų jų galimybes įgyvendinti savo politinį siekį ar darytų neigiamą įtaką daugiapartinės sistemos laisvai raidai.

21. Nagrinėjamai konstitucinės justicijos bylai aktualios ir kitos Konstitucijos nuostatos.

21.1. Pagal Konstitucijos 55 straipsnio 1 dalį Seimo nariai yra renkami ketveriems metams, o pagal 57 straipsnio (2004 m. liepos 13 d. redakcija) 1 dalį eiliniai Seimo rinkimai rengiami Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais spalio mėnesio antrą sekmadienį (t. y. nuo spalio 8 iki 14 dienos) (2013 m. vasario 15 d. nutarimas). Pagal Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalį Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių.

Konstitucijos 59 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį; nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas.

Pagal Konstitucijos 65 straipsnį naujai išrinktą Seimą susirinkti į pirmąjį posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, kviečia Respublikos Prezidentas; jeigu Respublikos Prezidentas nekviečia Seimo susirinkti, Seimo nariai renkasi patys kitą dieną pasibaigus 15 dienų terminui.

Pagal Konstitucijos 63 straipsnio 1 punktą Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai pasibaigia įgaliojimų laikas arba susirenka į pirmąjį posėdį pirmalaikiuose rinkimuose išrinktasis Seimas.

Taigi pagal Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalį, 57 straipsnio (2004 m. liepos 13 d. redakcija) 1 dalį, 59 straipsnio 1 dalį, 63 straipsnio 1 punktą, 65 straipsnį eiliniai Seimo rinkimai rengiami Seimo narių įgaliojimų pabaigos metais spalio mėnesio antrą sekmadienį; Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių; per ankstesnius Seimo rinkimus išrinktų Seimo narių įgaliojimai nutrūksta tada, kai į pirmąjį Seimo posėdį, kuris paprastai turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, susirenka naujai išrinkti Seimo nariai.

21.2. Konstitucijos 129 straipsnyje nustatyta, kad biudžetiniai metai prasideda sausio 1 dieną ir baigiasi gruodžio 31 dieną.

Konstitucinis Teismas, atskleisdamas konstitucinę valstybės biudžeto sampratą, yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją biudžetiniai metai sutampa su kalendoriniais metais; Seimas privalo valstybės biudžetą tvirtinti būtent biudžetiniams metams, o ne kokiam nors kitam

laikotarpiui; kiekvienais biudžetiniais metais Seimas privalo suformuoti valstybės biudžetą kitiems biudžetiniams metams, atsižvelgdamas į esamą socialinę ir ekonominę padėtį, į visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, į turimus arba galimus gauti finansinius išteklius ir valstybės įsipareigojimus, į kitus svarbius veiksnius; priimdamas valstybės biudžeto įstatymą, Seimas privalo paisyti Konstitucijoje įtvirtinto teisingos ir darnios visuomenės siekio (2002 m. sausio 14 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

IV

Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitikties Konstitucijai vertinimas

22. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus, atitiktis konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

23. Pareiškėjas savo abejones dėl Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitikties Konstitucijai grindžia tuo, kad, jame nustačius laikotarpį, per kurį VRK turi priimti sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo ir jų pervedimo politinėms partijoms (kurio pradžia nėra apibrėžta konkrečia data, bet yra nustatytas galutinis terminas, vėliausiai iki kada VRK privalo priimti minėtą sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo), jame nenustatyta, kad tais metais, kuriais įvyksta nauji Seimo rinkimai, atitinkamo biudžetinių metų laikotarpio valstybės biudžeto asignavimai politinėms partijoms turi būti paskirstomi proporcingai Seimo rinkimų rezultatų galiojimo ir Seimo narių įgaliojimų turėjimo laikotarpiui. Taigi nuo VRK sprendimo dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo priėmimo datos priklauso, kokios politinės partijos gaus finansavimą ir koks bus jo dydis. Todėl nurodyto teisinio reguliavimo nebuvimas, pasak pareiškėjo, yra legislatyvinė omisija, kuri suponuoja *inter alia* galimybę VRK piktnaudžiauti savo diskrecija priimant sprendimą dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms, sukuria politinių partijų interesų priešpriešą.

24. Sprendžiant dėl ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad tais metais, kuriais vyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus, atitikties konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams, pažymėtina, kad, kaip minėta, pareiškėjas ginčija ne Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad jame nėra nustatyta to, kas, jo nuomone, pagal Konstituciją turėtų būti nustatyta, t. y. kad tam valstybės biudžeto

asignavimų paskirstymo politinėms partijoms pusmečiui, per kurį įvyksta eiliniai Seimo rinkimai, būtinas specialus teisinis reguliavimas, pagal kurį nuo tos dienos, kai prasideda naujuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai, paskirstant to pusmečio valstybės biudžeto asignavimus būtų atsižvelgiama ir į naujų Seimo rinkimų galiojančius rezultatus, t. y. pareiškėjas kelia legislatyvinės omisijos klausimą.

24.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija.

24.2. Šiame kontekste pabrėžtina, jog tai, kad konkrečiame įstatyme (jo dalyje) nėra nustatyta specialaus tam tikriems santykiams reguliuoti skirto teisinio reguliavimo, anaiptol nereiškia, kad šioje srityje esama teisės spragos, *inter alia* legislatyvinės omisijos, nes šie santykiai gali būti sureguliuoti bendrosiomis eksplicitinėmis arba implicitiškai nustatytomis eksplicitinį teisinį reguliavimą papildančiomis ir pratęsiančiomis normomis (2016 m. sausio 25 d., 2018 m. kovo 8 d. nutarimai).

24.3. Kaip minėta, pagal ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi vadovaujantis ne bet kokių paskutinių Seimo rinkimų (daugiamandatėje rinkimų apygardoje, vienmandatėse rinkimų apygardose, įskaitant pakartotinį balsavimą vienmandatėse rinkimų apygardose), o būtent tokių, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančiais rezultatais.

Taigi Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kokiais Seimo rinkimų rezultatais turėjo būti vadovaujamasi skirstant valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti visais atvejais, *inter alia* skirstant atitinkamų metų antrojo pusmečio, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, asignavimus.

24.4. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus, įstatymų leidėjas, reguliuodamas su politinių partijų steigimu ir veikla susijusius santykius, *inter alia* nustatydamas politinių partijų finansavimo šaltinius, būdus ir šio finansavimo kontrolės tvarką, naudojasi plačia diskrecija; jis *inter alia* gali pasirinkti valstybės biudžeto lėšas politinių partijų finansavimo šaltiniu; pasirinkus šį finansavimo šaltinį, pagal Konstituciją įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį santykių, susijusių su politinių partijų finansavimo šaltiniais,

būdais, reguliavimo modelį, kuriuo būtų užtikrintas tinkamas, skaidrus ir viešas politinėms partijoms skiriamų valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal įstatyme nustatytą procedūrą, *inter alia* aiškius, objektyvius kriterijus ir (ar) sąlygas, kitus esminius valstybės biudžeto lėšų paskirstymo politinėms partijoms elementus (*inter alia* terminus).

24.5. Pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su politinių partijų finansavimo šaltiniais, būdais, turi plačią diskreciją. Taigi jis, naudodamasis šia diskrecija, neprivalo nustatyti, *inter alia* pareiškėjo ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, būtent tokio konkretaus valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti paskirstymo būdo (modelio), kokį nurodo pareiškėjas, t. y. kad tam pusmečiui, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, yra būtinas specialus teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti būtų paskirstomi pagal ankstesnių paskutinių ir naujų Seimo rinkimų galiojančius rezultatus, šiuos asignavimus apskaičiuojant proporcingai atitinkamuose Seimo rinkimuose išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikui.

24.6. Taigi konstatuotina, jog tai, kad įstatymų leidėjas pareiškėjo ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nenustatė specialaus valstybės biudžeto asignavimų politinių partijų veiklai finansuoti paskirstymo politinėms partijoms tais metais, kuriais įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, teisinio reguliavimo, pagal Konstituciją negali būti traktuojama kaip legislatyvinė omisija, nes, kaip minėta, Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kokiais Seimo rinkimų rezultatais turėjo būti vadovaujamasi skirstant valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti visais atvejais, *inter alia* tą pusmetį, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, t. y. paskutinių Seimo rinkimų, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nėra nutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta buvo užimta nerengiant rinkimų, galiojančiais rezultatais.

24.7. Vadinasi, darytina išvada, kad pareiškėjo nurodytos legislatyvinės omisijos Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nėra.

25. Kartu pažymėtina, kad nors pareiškėjo keliamos legislatyvinės omisijos ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nėra, tai savaime nepaneigia jo abejonių dėl šiame straipsnyje nustatyto teisinio reguliavimo atitikties pareiškėjo nurodytiems konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

26. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pareiškėjo ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyti atitinkami kriterijai ir sąlygos, kuriuos turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti, *inter alia* turėti įstatymų reikalaujamą skaičių narių (1 dalis), būti gavusi ne mažiau kaip 3 procentus visų rinkėjų balsų paskutiniuose Seimo rinkimuose, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, ir tokių rinkimų rezultatai yra galiojantys (2, 3 dalys).

26.1. Be to, ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyta ir valstybės biudžeto asignavimų politinės partijos veiklai finansuoti dydžio nustatymo tvarka, šį dydį įgaliotas nustatyti subjektas, šiuo atveju VRK, taip pat terminai, iki kurių VRK privalėjo pervesti šiuos asignavimus į politinės partijos valstybės biudžeto asignavimų sąskaitą, – atitinkamai ne vėliau kaip iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos (4, 5 dalys).

26.2. Šioje konstitucinės justicijos byloje taip pat pažymėta, kad ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas aiškinamas kartu su šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta dar viena sąlyga, kurią taip pat turėjo atitikti politinė partija, kad gautų valstybės biudžeto asignavimus savo veiklai finansuoti, t. y. jeigu VRK pripažįsta, kad politinė partija šiurkščiai pažeidė šį įstatymą arba padarė šiurkštų politinės kampanijos finansavimo pažeidimą, šiai partijai VRK sprendimu iki dvejų metų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos valstybės biudžeto asignavimai neskiriami.

26.3. Minėta ir tai, kad Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatyti kriterijai, sąlygos, taip pat valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo tvarka ir terminai turi būti aiškinami ir taikomi kartu su šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta sąlyga.

27. Šioje konstitucinės justicijos byloje pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją:

– konstitucinis teisinės valstybės principas integruoja įvairias Konstitucijoje įtvirtintas, jos saugomas ir ginamas vertybes, o šio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose; konstitucinis teisinės valstybės principas yra itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų; juo turi būti vadovaujamasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant; neatsiejami šio principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas, teisinis saugumas, konstitucinis teisingumo principas;

– konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą *inter alia* užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius;

– konstitucinis teisingumo principas gali būti įgyvendintas užtikrinant *inter alia* tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, interesų priešpriešos;

– joje (t. y. Konstitucijoje) įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai, *inter alia* VRK, turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus.

27.1. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus, įstatymų leidėjas, reguliuodamas su politinių partijų steigimu ir veikla susijusius santykius, *inter alia* nustatydamas politinių partijų finansavimo šaltinius, būdus ir šio finansavimo

kontrolės tvarką, naudojasi plačia diskrecija; jis *inter alia* gali pasirinkti valstybės biudžeto lėšas politinių partijų, kurių kandidatai atitinkamuose rinkimuose yra gavę reikšmingą rinkėjų pritarimą (pasitikėjimą), finansavimo šaltiniu.

27.2. Minėta, kad tuo atveju, kai įstatymų leidėjas pasirenka valstybės biudžeto lėšas politinių partijų finansavimo šaltiniu, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus:

– jam kyla pareiga nustatyti tokį santykių, susijusių su šiuo pasirinktu politinių partijų finansavimo šaltiniu, reguliavimo modelį, kuriuo būtų užtikrintas tinkamas, skaidrus ir viešas politinėms partijoms skiriamų valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal įstatyme nustatytą procedūrą, *inter alia* aiškius, objektyvius kriterijus ir (ar) sąlygas, kitus esminius valstybės biudžeto lėšų paskirstymo politinėms partijoms elementus (*inter alia* terminus), taip siekiant užtikrinti, be kita ko, šio proceso skaidrumą ir objektyvumą, nesudaryti galimybių valstybės biudžeto lėšas įgaliotoms paskirstyti valstybės institucijoms piktnaudžiauti joms suteiktais įgaliojimais ar neteisingai, neskaidriai skirstyti valstybės biudžeto lėšas ir taip pažeisti atsakingo valdymo, racionalaus valstybės turto tvarkymo principus;

– įstatymų leidėjas negali nustatyti ir tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų sudarytos prielaidos gauti viešąjį (valstybinį) finansavimą politinėms partijoms, padariusioms įstatymų pažeidimus, kurie valstybės institucijų, turinčių teisę vykdyti politinės kampanijos finansavimo kontrolę, įvertinti kaip esminiai (šiurkštūs), ar būtų nustatytos tokios valstybės biudžeto lėšų skyrimo politinėms partijoms sąlygos, kurios neproporcingai pasunkintų jų galimybes įgyvendinti savo politinį siekį ar darytų neigiamą įtaką daugiapartinės sistemos laisvai raidai.

28. Šioje konstitucinės justicijos byloje minėta, kad pagal ginčijamą Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kartu su nustatytuoju *inter alia* šio įstatymo 20 straipsnio 1, 4 dalyse, 23 straipsnio 5 dalyje, Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse, Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnyje, Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio (2012 m. spalio 16 d. redakcija) 6 dalyje:

– VRK privalėjo skirti valstybės biudžeto pusmetinius asignavimus politinės partijos veiklai finansuoti toms politinėms partijoms, kurios atitiko Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus ir šio straipsnio 2, 3 dalyse, 20 straipsnio 4 dalyje nustatytas sąlygas; tokį sprendimą VRK turėjo priimti ne vėliau kaip atitinkamai iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos ir iki lapkričio 15 dienos, kurios yra vėliausi terminai (vėliausios datos) pervesti politinėms partijoms skiriamus biudžetinių metų atitinkamai pirmojo ir antrojo pusmečių valstybės biudžeto asignavimus (Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 4, 5 dalys);

– valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti buvo paskirstomi *inter alia* pagal paskutinių Seimo rinkimų (pakartotinių, naujų rinkimų ir pakartotinio balsavimo) – būtent tokių rinkimų, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai dar nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, – galiojančius rezultatus (Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalis);

– atsižvelgiant į tai, kad Seimas renkamas ketveriems metams, politinės partijos, gavusios *inter alia* Seimo rinkimuose nustatytą procentą visų rinkėjų balsų, turėjo teisę tokios pačios trukmės laikotarpį, t. y. ketverius metus, gauti valstybės biudžeto asignavimus, paskirstomus pusmetiniais asignavimais, t. y. iš viso aštuonis pusmečius; šių ketverių metų pusmetinių valstybės biudžeto asignavimų skirstymas pradedamas nuo po paskutinių eilinių Seimo rinkimų einančių biudžetinių metų pradžios, t. y. nuo atitinkamų metų sausio 1 dienos, pagal paskutinių Seimo rinkimų, kuriuose išrinktų kandidatų įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus.

29. Vertinant ginčijamo Politinių partijų įstatymo 21 straipsnio atitiktį konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams pažymėtina, kad pagal ginčijamą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti, *inter alia* tą pusmetį (šiuo atveju tai būtų aštuntasis pusmetis), per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, buvo skirstomi pagal tuos pačius Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, 20 straipsnio 4 dalyje nustatytus ir kartu taikomus kriterijus ir sąlygas, kuriais remiantis buvo skirstomi minėti asignavimai ir per ankstesnius septynis pusmečius, t. y. minėtos trukmės laikotarpio (ketverių metų) valstybės biudžeto pusmetiniai asignavimai (iš viso aštuonių pusmečių) paskirstomi tomis pačiomis sąlygomis ir tvarka, nes Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta sąlyga, kad politinė partija neturi būti šiurkščiai pažeidusi Politinių partijų įstatymo arba padariusi šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo, paprastai galėjo būti įgyvendinta tik po lapkričio 15 dienos (kuri, kaip minėta, buvo vėliausias terminas VRK pervesti politinėms partijoms skirtus atitinkamų biudžetinių metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus).

Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, pagal Politinių partijų įstatymo 23 straipsnio 5 dalį politinės partijos kiekvienais metais ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos privalėjo (privalo) Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikti patvirtintą praėjusių kalendorinių metų politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį ir jo priedą – valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitą, o pagal Politinių kampanijų finansavimo įstatymo 17 straipsnio 4 dalies 5, 6 punktuose, 20 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą politinė partija ne vėliau kaip per 25 arba 85 kalendorines dienas (atitinkamai atsižvelgiant į tai, kokią pajamų sumą per politinę kampaniją ji yra gavusi) nuo rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo dienos privalėjo (privalo) pateikti politinės kampanijos finansavimo ataskaitą Vyriausiajai rinkimų komisijai (t. y. vėliausiai, kaip minėta,

laikotarpiais atitinkamai tarp lapkričio 17 ir 29 dienų ir kitų kalendorinių metų sausio 16 ir 28 dienų). Be to, šiems pateiktiems dokumentams įvertinti VRK buvo (yra) būtinas tam tikras laiko tarpas.

29.1. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstitucijos 55 straipsnio 1 dalį Seimą sudaro Tautos atstovai – 141 Seimo narys, kurie renkami ketveriems metams. Tai, kad Seimo nariai renkami ketveriems metams, nustatyta ir Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnyje.

Taigi tos politinės partijos, kurios dalyvavo paskutiniuose eiliniuose Seimo rinkimuose, ir pagal Politinių partijų įstatymą, *inter alia* jo 21 straipsnyje nustatytus reikalavimus, įgijo teisę gauti valstybės biudžeto asignavimus politinių partijų veiklai finansuoti ir kurios nebuvo (nėra) šiurkščiai pažeidusios Politinių partijų įstatymo arba nebuvo (nėra) padariusios šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo (Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalis), turėjo (turi) teisę (teisėtus lūkesčius) tokius asignavimus gauti ketverius metus, t. y. tokios pačios trukmės laikotarpį, kokį tęsiasi Seimo kadencija (iš viso, kaip minėta, aštuonis pusmečius), pagal paskutinių Seimo rinkimų (daugiamandatėje rinkimų apygardoje, vienmandatėse rinkimų apygardose, įskaitant pakartotinį balsavimą vienmandatėse rinkimų apygardose), kuriuose išrinktų Seimo narių įgaliojimai nenutrūkę arba jiems nutrūkus laisva vieta užimta nerengiant rinkimų, galiojančius rezultatus; šių ketverių metų pusmetinių valstybės biudžeto asignavimų skirstymas pradedamas nuo po paskutinių eilinių Seimo rinkimų einančių biudžetinių metų pradžios, t. y. nuo atitinkamų metų sausio 1 dienos.

29.2. Taigi Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytu ir kitu minėtu su juo susijusiu teisiniu reguliavimu nepaneigiami politinių partijų teisėti lūkesčiai valstybės biudžeto asignavimus politinės partijos veiklai finansuoti gauti ketverius metus, t. y. tokios pačios trukmės laikotarpį, kokį tęsiasi Seimo kadencija; tokiu teisiniu reguliavimu *inter alia* užtikrinamas teisinio reguliavimo tikrumas ir stabilumas, gerbiami politinių partijų, gavusių nustatytą procentą visų rinkėjų balsų, teisėti interesai ir teisėti lūkesčiai gauti šį finansavimą minėtą laikotarpį; kartu juo nepaneigiamas ir konstitucinis teisingumo principas, kuris įgyvendinamas užtikrinant *inter alia* tam tikrą politinių partijų interesų pusiausvyrą, išvengiant jų interesų priešpriešos.

29.3. Pažymėtina, kad kitaip aiškinant Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, 20 straipsnio 4 dalyje nustatytą ir su juo susijusį kitą minėtą teisinį reguliavimą, *inter alia* taip, kad to antrojo pusmečio, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai turėjo (turi) būti paskirstomi pagal paskutinių naujų Seimo rinkimų galiojančius rezultatus iki lapkričio 15 dienos (kuri, kaip minėta, buvo (yra) vėliausias terminas VRK pervesti politinėms partijoms skirtus atitinkamų biudžetinių metų antrojo pusmečio valstybės biudžeto asignavimus), nebūtų įgyvendinamas iš Konstitucijos, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalies, 128 straipsnio 2 dalies,

įstatymų leidėjui kylantis draudimas nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos prielaidos gauti viešąjį (valstybinį) finansavimą politinėms partijoms, padariusioms įstatymų pažeidimus, kurie valstybės institucijų, turinčių teisę vykdyti politinės kampanijos finansavimo kontrolę, įvertinti kaip esminiai (šiurkštūs).

30. Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje konstatuotina, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 35 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 2 dalį, konstitucinius teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, atsakingo valdymo principus, įstatymų leidėjas, įgyvendindamas savo turimą plačią diskreciją reguliuoti politinių partijų veiklą *inter alia* pasirinkdamas jų finansavimo šaltinius (būdus) ir pasirinkęs valstybės biudžeto lėšas politinių partijų finansavimo šaltiniu, ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatė atitinkamą procedūrą, *inter alia* aiškius, objektyvius kriterijus ir sąlygas, taip pat nustatė kitus esminius valstybės biudžeto lėšų paskirstymo politinėms partijoms elementus (*inter alia* terminus), taikomus valstybės biudžeto asignavimų paskirstymui politinių partijų ketverių metų veiklai finansuoti, be kita ko, to pusmečio, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimų paskirstymui; tokiu teisiniu reguliavimu įstatymų leidėjas nesudarė prielaidų valstybės biudžeto lėšas įgaliotai paskirstyti valstybės institucijai, šiuo atveju VRK, piktnaudžiauti jai suteiktais įgaliojimais ar neteisingai, neskaidriai skirstyti valstybės biudžeto lėšas ir taip pažeisti atsakingo valdymo, racionalaus valstybės turto tvarkymo principus, taip pat nepaneigė politinių partijų, gavusių eiliniuose Seimo rinkimuose nustatytą procentą visų rinkėjų balsų, teisėtų lūkesčių minėtus valstybės biudžeto asignavimus gauti ketverius metus, t. y. tokios pačios trukmės laikotarpį, kokį tęsiasi Seimo kadencija (paskirstant šiuos asignavimus, kaip minėta, kas pusmetį, iš viso aštuonis pusmečius, *inter alia* tą pusmetį, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai), pradedant šių valstybės biudžeto asignavimų mokėjimus nuo po paskutinių eilinių Seimo rinkimų einančių biudžetinių metų pradžios, t. y. nuo atitinkamų metų sausio 1 dienos.

31. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų sudarytos prielaidos gauti viešąjį (valstybinį) finansavimą politinėms partijoms, padariusioms įstatymų pažeidimus, kurie valstybės institucijų, turinčių teisę vykdyti politinės kampanijos finansavimo kontrolę, įvertinti kaip esminiai (šiurkštūs). Todėl įstatymų leidėjo Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta dar viena sąlyga, kad politinė partija, siekdama gauti valstybės biudžeto asignavimus, neturi būti šiurkščiai pažeidusi Politinių partijų įstatymo arba padariusi šiurkštaus politinės kampanijos finansavimo pažeidimo, aiškinama ir taikoma kartu su ginčijamame Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje nustatytais kriterijais, sąlygomis ir terminais, negali būti vertinama kaip neproporcinga priemonė, pasunkinanti politinių partijų galimybes įgyvendinti savo politinius siekius tiek, kad būtų paneigta jų veiklos esmė, taip pat kaip daranti neigiamą įtaką daugiapartinės sistemos laisvai raidai.

32. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Politinių partijų įstatymo 21 straipsnis tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad kai tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus, neprieštarauja konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

33. Kartu paminėtina ir tai, kad, kaip matyti šioje konstitucinės justicijos byloje, tik sistemiškai aiškinant ginčijamą Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje, *inter alia* jo 3–5 dalyse, nustatytą teisinį reguliavimą kartu su kitu aptartuoju teisiniu reguliavimu, įtvirtintu *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 1 straipsnyje, Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio (2012 m. spalio 16 d. redakcija) 6 dalyje, Politinių partijų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje, Politinių kampanijų finansavimo įstatyme, konstatuota, kad šis ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai, *inter alia* konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo, atsakingo valdymo principams.

33.1. Minėta, kad Seimas 2018 m. lapkričio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo Nr. I-606 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 2 straipsniu pakeitė pareiškėjo ginčijamą Politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija) 21 straipsnį. Minėta ir tai, kad Politinių partijų įstatymo 21 straipsnyje (2018 m. lapkričio 15 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas iš esmės nepakito.

33.2. Atsižvelgdamas į tai ir paisydamas Konstitucijos, *inter alia* konstitucinio teisinio aiškumo imperatyvo, įstatymų leidėjas turėtų aiškiau sureguliuoti politinių partijų veiklai finansuoti skirtų valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo politinėms partijoms tvarką (*inter alia* terminus), suderindamas Politinių partijų įstatymo ir kitų minėtų įstatymų nuostatas.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53^1, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo (2013 m. lapkričio 26 d. redakcija; Žin., 2013, Nr. 128-6513; Nr. 133; Nr. 135) 21 straipsnis tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad kai tam tikru biudžetinių metų laikotarpiu įvyksta kiti eiliniai Seimo rinkimai, to pusmečio, per kurį įvyksta Seimo rinkimai, valstybės biudžeto asignavimai politinių partijų veiklai finansuoti paskirstomi atsižvelgiant į ankstesnių ir naujų Seimo rinkimų rezultatus ir šie asignavimai apskaičiuojami proporcingai pagal Seimo narių turimus įgaliojimus, neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas